

Tu'j Pabl kye Nimil aj Rom

Na'mxtaq tpon kanin Pabl q'olb'il te' tnam Rom, te' t-xi ttz'ib'i'n u'j lo kye nimil tojjo tnam anetzi'n.

Ajo u'j lu'n kye aj Rom jun chiky'b'ilx nimxix t-xilin ti'jjo Tb'anil Tqanil kolb'il. Tojjo tnejil tnej u'j, nyolin Pabl ti'jjo Tb'anil Tqanil. Nyek'in qa tkyaqil xjal o kyij tjaq' tkawb'il il, ex il ti'j jun kolb'il kye (1:18–3:20). Tib'ajxi, nyolin ti'j jun najsb'il il tu'n Dios noq tu'n kynimb'ilxjal ti'j Jesucrist, a Tk'wal Dios. Toj capítulo 4, ntzaj tyek'in Pabl qa ajo tumil te najsb'il il ikyxjo tze'nku yek'b'il o b'ant tu'n Dios ti'j Abraham ojtxe. Ikytzi'n b'i'n qu'n, qa nti' najsb'il qil tu'n qb'inchb'in, qala' noq tu'n qnimb'il ti'j tb'inchb'in Crist, tej tkyim twutz cruz te qxel. Atzi'n ja'lin, ajo kolb'il ntzaj tq'o'n te nimil jun tzaljb'il ex q'uqb'il tk'u'j ti'jjo tkab' tchwinqil, qu'n tuk'a Crist ajo nimil o kyim toj il, exsin nya jun taq'nil il ja'lin, qala' at jun tzaqpib'l te, tu'n tajb'in te Dios tuk'a jun tanmin tz'aqle.

Tojjo u'j nyolin Pabl ti'jjo ojtxe kawb'il, a n-ajb'in tu'n ttzaj tyek'in qa aj ilxjal. Me ante t-xtab'il qMan Dios nimxixtl tipin tib'aj il, ex ma chi klet-xjal tu'n, qa ma qe kyk'u'j ti'j. Ex ma tzaj tq'o'n Xewb'aj Xjan toj kyanmin noq tu'n ttzaj tq'o'n kyipin tu'n kyb'et tze'nku taj Dios.

Jun tq'olb'il Pabl kye nimil toj Rom

¹ Ayi'n Pabl jun taq'nil qAjaw Jesucristqi'n, ex txkonqi'n tu'n qMan Dios tu'n woka te tsanjil. Ax Dios o tz'el pa'n we'y, tu'n nyoli'n Tb'anil Tqanil kolb'il. ² A tqanil tzaj ttziyin qMan Dios kyu'n yolil Tyol ojtxe, ex kyij kytz'ib'in tojjo Tu'jil Tyol Dios, a xjanxix. ³ Atzi'n Tb'anil Tqaniljo nyolin ti'jjo Tk'wal Dios, a qAjaw Jesucrist, a at kab'e tten:

Xjal ex Tk'wal Dios. Tnejil, xjal te' tze'nku qe', qu'n antza tzajnin tyajil ti'j jun xjal, a qtzan nmaq kawil David. ⁴ Ex tkab', Tk'wal Dios te', qu'n aku Xewb'aj Xjan kub' yek'inte tuk'a tkyaqil tipin, tej tjaw anq'in Jesús juntl majl tu'n kyxol kyimnin.

⁵ Ex noq tu'n t-xtalb'il qAjaw Jesucrist, ma tzaj q'o'n wokli'n te tsanjil, noq tu'n tkub' nimitjo tb'i toj tkyaqil tnam twutz tx'otx', ex tu'n kynimin kykyaqilxjal ti'j. ⁶ Tu'npetzi'n, ikyqex kyeji'y, o chi txokli'y tu'n qMan Dios, tu'n kyoka teku qAjaw Jesucrist.

⁷ Nxi ntz'ib'inji'y u'j lu'n kye'y, kykyaqila ayi'y nimil toj tnam Rom, aye k'u'jlinqi'y tu'n qMan Dios, ex ma chi txoklajtza tu'n, tu'n kyoka tz'aqlexix toj kychwinqila. Noqxix ten t-xtalb'il ex tnuk'b'il qMan Dios junx tuk'a qAjaw Jesucrist kyib'aja toj tkyaqil.

Taj Pabl tu'n t-xi' b'etsilkye nimil toj Rom

⁸ Tnejil, nxi nq'o'n chjonte te qMan Dios kyija kykyaqila, noq tu'n Jesucrist, qu'n nyolajtz ti'j kynimb'ila toj tkyaqil twutz tx'otx'. ⁹ Nchin ajb'i'n te Dios tuk'a tkyaqil wanmi'n, ex nchin q'umlaja ti'j Tb'anil Tqanil ti'jjo Tk'wal. Ax Dios ojtzqilte, qa kukx nchi tzaj nna'ji'y toj nna'j Diosa. ¹⁰ Ex nchin kub'sin nwutza te, qa iky tajb'iljo, noq tu'n ttzaj tq'o'n tumil tze'n tten, tu'n nxi'y b'etsil kye'y. ¹¹ Qu'n wajxixa tu'n nxi'y lol kye'y, ex tu'n kyxi nmoji'n toj kynimb'ila tuk'a wokli'n tu'n Xewb'aj Xjan, tu'n kywe'xixa wen toj kynimb'ila, ¹² ex tu'n qkujsin te qib' qxol toj qnimb'il qkyaqilx.

¹³ Atzin ja'lin erman, waja noq tu'n kyb'inti'y qa ila' maj o kub' nximi'n tu'n nxi'y lol kye'y,* me nti'x jun tumil tze'n tten tu'n nxi'y. Qu'n ataq waji'y tu'n kynimin kyxjalila wu'n, tze'nku toj junjuntl tnam. ¹⁴ Qu'n at jun

* 1:13 Kyb'i. 19:21

nk'asa twutz Dios kyij kykyaqil wiq xjal, tu'n nyoli'n Tb'anil Tqanil kye, exla qa aj u'jil ex qa mina, ex qa xtij mo qa mina. ¹⁵ Tu'npetzi'n, waja tu'n nxi'y q'malte Tb'anil Tqanil kolb'il kye'y, a ayi'y ite' toj tnam Rom.

Ajo tipin Tb'anil Tqanil kolb'il

¹⁶ Nlay chin tx'ixwi'y ti'jjo Tb'anil Tqanil kolb'il, qu'n a lu'n tipin qMan Dios, tu'n kyklet tkyaqil xjal tu'n, qa ma chi nimin ti'j. Te tnejil kye Judiy, me ex ikyxjo kye, a nya Judiyqe. ¹⁷ Qu'n noq tu'n Tb'anil Tqanil ma qo ok tz'aqle twutz Dios, ex antza nyek'ine tze'n tu'n qklete toj qil noq tu'n qnimb'il, ex tze'n tu'n qb'ete toj tumil. Qu'n ikytzi'n ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios: Aye xjal, a tz'aqleqe toj kyanmin, at kychwinqil te jun majx.*

Tkyaqilxjal twutz tx'otx' at til twutz Dios

¹⁸ Qu'n b'i'n qu'n qa nimxix tq'oj Dios ktzajil kyijjo xjal, a nya ojtzqi'n Dios kyu'n, ex b'inchil ilqe, qu'n noq tu'njo kyil, mi nkytziyin tu'n tel kyniky' te Tqanil twutzxix. ¹⁹ Qu'n majqexpe kye' xjal lu'n b'in kyu'n ti'j Dios atxix ojtxe, qu'n ax Dios o tzaj yek'inte te tkyaqil xjal. ²⁰ Qu'n atzin nya q'anča'l ti'j Dios, n-el tniky'tzajilxjal toj kyanmin, noq tu'n tkyaqiljo tb'inchb'in Dios, atxix tej tb'antlinku tx'otx'. Qu'n antza n-elexix tniky'tzajil Dios, qa axix Diosjo, a kub' b'inchinte tkyaqil, ex nimxix tipin te jun majx. Ex noq tu'njo ojtzqib'l lo, nti'xla kolb'il kyib'xjal aj il, aj kyxi' pa'l kyil twutz Dios. ²¹ Exla qa ojtzqi'ntaq Dios kyu'n ojtxe, me nti'x o jaw kynimsin tb'i, ex mi xi kyq'o'n chjonte te. Qala' o chi naj te jun majx toj kynab'l noq kyu'njo kyxim, a nti' kyajb'in. Ex tu'njo lo, ajo kyanmin, a nti' tumil, b'e'x kyij ten toj qxopin. ²² Ex ok kyq'o'n kyib' te xtij, ex nti' tumil toj kywutz; qala' ma tz'el naj kynab'l te jun majx. ²³ Qu'n el kyijlin tqoptz'ajiyil

* 1:17 Hab. 2:4

qMan Dios, a Dios te jun majx, noq tu'n kyk'ulin kywutzjo twutzb'iyil ichin, a kb'ajil, ex kywutzjo kyilb'iyil pich' ex kan ex tkyaqil wiq txuk. Tkyaqiljo lo i ok kyq'o'n te t-xel Dios toj kyk'ulb'il. ²⁴ Tu'n ikyjo, ax Dios kyij tzaqpinkye tu'n kyb'inchinte tkyaqiljo a npon kyk'u'j ti'j. Ex el naj kytixew tu'n kyb'inchin tkyaqil wiq aj pajil jun tuk'a juntl. ²⁵ Kub' kyb'inchin ikyjo, qu'n mix kub'e kynimin Tb'anil Tqanil Dios, qala' xi kyq'o'n kyib' tu'n kysb'et, ex tu'n kyk'ulin kywutzjo tch'iysb'in Dios, ex nya twutzjo Dios, a kub' b'inchinte tkyaqil, ax qMan Dios nimxix toklin ja'lin ex te jun majx. Ikyxitjo.

²⁶ Tu'npetzi'n, ax Dios ma kyij tzaqpinkye tojjo kyachb'il te tx'ixwejlil. Majqexpe' qya kyij kytzaqpi'n kymujb'il kyib' tuk'a kychmil, noq tu'n kykub' kxe tuk'a juntl qya nyakuj ichinqe, tu'n kyb'inchin tkyaqil wiq ky'a'jin. ²⁷ Ex ikyqex ichin, kyij kytzaqpi'n kymujb'il kyib' tuk'a kyxu'jil, tu'n tpon kyk'u'j ti'j juntl ichin, ex kub' kxe ichin tuk'a ichin, noq tu'n kyb'inchin tkyaqil wiq ky'a'jin te tx'ixwejlil. Ax Dios tzaj q'o'nte jun tkawb'il kuj ti'j kyxmilil, noq tu'n ttz'e'y kywutz, ti'jjo kyb'inchb'in ikyjo, a manyor tz'ilxix. ²⁸ Ex noq tu'n kyky'e' tu'n tel kyniky' te Dios, ax Dios xkyij tzaqpinkye, tu'n kyxi' tojjo kynab'l te najin, a tu'n tjapin b'aj kyu'n a nya wen tu'n tkub' kyb'inchin. ²⁹ Ex ma noj kyanmin tuk'a tkyaqil wiq il, ex jni' aj pajil, ex tzeqb'il. Npon kyk'u'j ti'j nimku, ex jni' nya wen. Nlo'chj kyk'u'j ti'j juntl, ex b'yol xjalqe, ex yasilqe, ex sb'ulqe, ex nxi kyq'o'n kyib' toj achb'il, ex iqil yolqe. ³⁰ Nchi yolin nya b'a'n ti'j juntl, ex n-el kyiky'in Dios, ex mib'in chi b'in, ex la'jilqe, ex nja kynimsin kyib', ex nkub' kyximi'n tkyaqil nya wen, ex mib'in chi nimin te kytata. ³¹ Ex manyor pi'sqe, ex mi njapin jun kyyol kyu'n, ex nya so'jqe, ex mib'in chi najsin kyil kyxolx, ex nti' tq'aq'b'il kyk'u'j. ³² Ayeti'n xjal b'inchil tkyaqiljo ikyjo,

b'i'ntl kyu'n, qa a Dios o q'mante, qa il ti'j tu'n kykyim te jun majx. Me mix tu'n xj ipb'ix ix ite'ke tu'n tb'ant tkyaqil il kyu'n, ex tzunx nchi tzalaj ti'j jun kyuk'a, qa ma kub' tb'inchin ikyjo, ex qa ma kub' tz'aq toj il.

2

A tkawb'il Dios kujxix wen

¹ Tu'n petzi'n, nti'x jun kolb'il te'y, qa nyolb'i'n ti'j jun b'inchil il, ex qa ikyxl tejy nb'ant tu'n.* Qu'n tib'ajxa k'wele tz'aqjo tyola. ² Qu'n b'in qu'n, qa a Dios kkawil kyib'ajjo jni' b'inchil il. ³ Ma oktzin ktzaqpajila toj twutza te najin, a tzul tu'n Dios, a ay nyolb'in kyi'jjo nchi b'inchin il? Qu'n tu'n ikyjo, axl nb'antjo tu'n. ⁴ Qu'n kxel nq'ma'n qa nimxix twenil Dios ti'ja. Ex nimx n-iky'x tu'n Dios noq tu'n tb'inchb'i'n, ex n-ayo'n Dios ti'ja, tu'n tajtz ti'j tanmi'n. Exsin ante nti'x nximi'n ti'j tu'n tnimin ti'j Dios. Ex noq tu'n tb'inchb'in nya b'a'n, n-ele tiky'i'n Dios. Qu'n tuk'a tkyaqil twenil Dios, taj tu'n tajtz ti'j tanmi'n, ex tu'n tnimi'n ti'j. ⁵ Ex noq tu'n tch'u'xil tanmi'n, ma txi tkujsin tib'a. Me tu'n ikyjo, njax ttilinji'y tila tib'ajxa. Oktzin ktlab'ila, aj tul tq'ijiljo tkawb'il Dios kujxix wen, ex aj tjapin kanin tq'ijil, ja' tu'n toki'y toj pa'b'in twutz Dios toj tumilxix. ⁶ Qu'n tojjo q'ij anetzi'n, kxel tq'o'n Dios chojb'il teyle junjun, tze'nkuxjo ntqanin tb'inchb'in.* ⁷ Kxel tq'o'n jun chwinqil te jun majx toj kya'j, exsin jun kyoklin tb'anilix ti'jjo tqoptz'ajiyil qMan Dios, aye nchi jyon ti'j, ex tok tilil kyu'n, tu'n kyb'inchin te' b'a'n tzalu'n twutz tx'otx'. ⁸ Me metzi'n kyi'jjo xjal nchi nimsin kyib', ex kyky'e' tu'n tkub' kynimin yol, a twutzxix; qala' o'kx kyajjo tu'n kyxi lipe ti'j tkyaqil il, ktzajil tq'oj Dios kyib'aj, a kujxix wen. ⁹ Ktzajil tq'o'n Dios nimx yajb'il ex b'is

* 2:1 Mt. 7:1; Lc. 6:37 * 2:6 Sal. 62:12

kyib'ajjo a nchi b'inchin il; tnejilxix kye Judiy, ex ikyxjo kye nya Judiyqe. ¹⁰ Me meqetzin kye' xjal, a nchi b'inchin b'a'n, kchi jawil nimsin tu'n Dios, ex ktzajil q'o'n kyoklin ex jun nuk'b'il toj kya'j te jun majx; tnejilxix kye Judiy, ex ikyxjo kye nya Judiyqe.

¹¹ Ikytzi'n, nti' n-ok tka'yin Dios kyxe'chilxjal, qu'n tkyaqilxjal junx toklin twutz.* ¹² Tu'npetzi'n, kykyaqilxjo nchi b'inchin il, aye nya Judiyqe, a mi b'i'n tkawb'il Moisés kyu'n, ok kchi kyimil tu'nx kypaj. Ex ayetzin kye Judiy, a nchi b'inchin il ti'jlb'inxi' tkawb'il Moisés, ex ok kchi kyimil tu'nxjo kawb'il.

¹³ Qo ximin ch'in ti'j tkyaqiljo kawb'il. Qu'n nya noq o'kx tu'n tok qb'i'n, qala' il ti'j tu'n tjapin b'aj qu'n; ex tu'n ikyo, ma qo el wen. ¹⁴⁻¹⁵ Ex ikyxjo tuk'a tkawb'il qMan Dios. Qu'n aye xjal nya Judiyqe, a nti' b'i'n tkawb'il Moisés kyu'n; i'chaqxla nya b'i'ntz kyu'n, me atku maj nkub' kyb'inchin wen, tze'nkuxjo ntq'ma'n kawb'il, ex at maj qa mina. Qu'n ax kynab'l nq'mante alkye wen tu'n kyb'inchinte, ex alkye nya wen. Atzintzjo lu'n nyek'inte qa at jun kawb'il kyuk'a toj kyanmin. ¹⁶ Tu'n ikyo, tkyaqil kyb'inchb'in xjal toj ewajil, ok k-yek'il noq tu'n Jesucrist, toj tq'ijil aj tkawin Dios, a tze'nkuxjo Tb'anil Tqanil kolb'il, a ma txi nq'ma'n kye'y.

T-xnaq'tzb'il Pabl kyi'j xjal Judiy exsi'n qechil, a twutzix

¹⁷ Me atzin te, a ntq'ma'n qa Judiy xjala, ex qa q'uqle tk'u'ja ti'j tkawb'il Moisés, ex njaw tnimsin tib'a noq ti'jjo tb'i Dios, ¹⁸ ex qa ojtzqi'n tajb'il tu'n, exsi'n tkawb'il, a ntzaj xnaq'tzintiy, ex q'uqle tk'u'ja ti'j, qa kukx nkub' tb'inchinji'y wen. ¹⁹ Ex ikyxjo q'uqle tk'u'ja ti'j, qa ma tz'oka nejinel kye mi n-el kyniky' te Dios, tze'nku jun tzaj kye' nchi b'et toj qniky'in. ²⁰ Nkub' t-ximi'n qa ma tz'oka

* 2:11 Deu. 10:17

te xnaq'tzil kye' mi ojtzqi'n Dios kyu'n, ex kye' k'wal, a mi nkyb'i'n. Tkyaqiljo lo q'uqle tk'u'ja ti'j, qu'n q'uqle tk'u'ja qa tojjo ojtxe kawb'il antza ta'ye ttxuyiljo tkyaqil ojtzqib'l, a twutzxix. ²¹ Me atzin te, a nxnaq'tzi'n kye txqantl, ¿Tiqu'n mi nkub' t-xnaq'tzi'n tib'a nej? Ex atzin te, a nyoli'n qa nya wen tu'n qelq'in, ¿Tiqu'n akul te n-elq'in? ²² Ex ay, a nq'ma'nte qa nya wen tu'n qky'a'jin, ¿Tiqu'n akul te nkub' b'inchinte nej? Ex ay, a nq'ma'nte qa nya wen tu'n qk'ulin kywutzjo twutzb'iyil juntl dios, ¿Me akupe te ma tz'okx elq'il toj tja kydiosxjal? ²³ Me noq njaw tnimsin tb'iy tib'ajjo ojtxe kawb'il, ex n-el ti'jli'n Dios, noq tu'n mi nkub' tb'inchi'n a tze'nkuxjo ntq'ma'n ojtxe kawb'il. ²⁴ B'isb'ajilxla ayi'y Judiyqiy. Noq tu'n kyxmiletz'ila ikyjo, kyij tz'ib'it toj Tu'jil Tyol Dios, qa noq tu'n kypaja nchi yolin aye nya Judiy, qa nti' tajb'in Dios.*

²⁵ Twutzx te' qa alkye taj tu'n tjapin b'aj ojtxe kawb'il tu'n, at tajb'in te te, tu'n tel qitit techil ti'j tchib'jil, tze'nku kub' tz'ib'it toj Tu'jil Tyol Dios. Me qa mix japin tu'n, exla qa tok techil, ikyx tz'ele' tze'nku nti' techil tok twutz qMan Dios. ²⁶ Ex qa ma japin kawb'il kyu'n xjal nya Judiyqe, aye nya qitin kyechil, ikyx tz'ele' tze'nqeku qitin kyechil twutz Dios. ²⁷ Ex a xjal nya qitin techil ti'j tchib'jil, me qa ma japin tkyaqil Tyol Dios tu'n, kjawil we' toj tq'ijil kawb'il twutz Dios, tu'n tkub' tz'aqa tu'n toj tila, a mi njapin tajb'il qMan tu'n, exla qa b'i'n ojtxe kawb'il tu'n, ex qitin techila. ²⁸ Qu'n nyaqeku kye Ttanim Diosjo, a Judiy, a at kyechil ti'jtzaqtz kychib'jil, qu'n nya te qechiljo twutzxix, a n-ok ti'jtzaqtz qchib'jil. ²⁹ Qala' atzin te xjaljo, a twutzxix Ttanim Dios, a Judiyxix, a tok techil tojxi tanmin, ex atzin te qechiljo twutzxix, a tok

* 2:24 Is. 52:5

tojxi qanmin,* a mi q'ancha'l, nya noq jun nuk'b'il tz'ib'in kyu'nxjal, qala' tu'n Xewb'aj Xjan. Qatzin qa ikyjo, nya kywutzxjal qo elil wen, noq tu'n jun ti' toj qxmilil; qala' twutz Dios, a ojtzqilte qanmin.

3

¹ Atzin ja'lin, qa ikyjo, ¿Ti'xixsin tajb'intzjo tu'n qok te Judiy, ex ti'xixsin ktzajil tq'o'n a tu'n tok qechil? ² ¡Ma nintzx tumil! Tnejilxix, ma txi tq'o'n te Dios Tyol kye Judiy. ³ ¿Ti'n kb'ajiltz qa atku junjun mi we' toj tnimb'il? ¿Ma tu'ntzintzjo ikyjo, okla kyjel ttzaqpi'n te Dios twenil kyuk'a, noq tu'n tmeltz'in te Dios tib', ex tu'n mi japin b'aje Tyol? ⁴ ¡Mina! Qu'n i'chaqx tkyaqilx te xjaltz niky'il yol, me mete Dios kukx njapin b'ajx te' tu'n, tkyaqiljo nkub' tq'ma'n, tze'nkuxjo ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios: Ok k-okila tz'aqlexix noq tu'n Tyola,

ex k'wel kyij' xjal tu'n, aj qa ma tz'oka toj xjelb'il kyu'nch.*

⁵ Me b'alaqa at jun kyxola aku b'ant tu'n t-xi tq'ma'n jun t-xim kyjalu'n te kolb'il tib' twutz til: Qa noq tu'njo qil, chila', nyek'ine qa ate qMan Dios wenxix, tu'n otaq kub' tnajsin qil. Qatzin qa ikyjo, at tajb'in qil te Dios tu'n tnimsit tb'i, noq tu'n otaq kub' najsit. Qatzin qa ikyjo, ¿Tiqu'ntz nkawin Diostz qi'j, qa at tajb'in qil te? ⁶ Me mina, qu'n tkyaqiljo lo noq jun kyximxjal, ex nti' tumil. Qu'n noqpetzin nya tz'aqlexix te Diostz, ¿Tze'ntzintla ttentz, tu'n tkawin kyib'aj kykyaqil? ⁷ Me lu jun yek'b'il lo: Qa noq njaw b'antjo jun yol wu'n, ex qa ajo il lo nyek'inte qa nimx tqoptz'ajiyil Dios, noq tu'n tnajsit wila, ¿Tiqu'nil kchin k'wel tkawin Diostza tze'nkuxjo jun aj il? ¿Nya'pela a taq'in Diosjo tu'n tnajsit qilch? ⁸ ¡Nti'xla tumil

* 2:29 Ayejo yol, tu'n qitit techil ti'j tchib'jil, circuncisión n-ele toj kastiy. Deu. 10:16; Jer. 4:4; Gal. 6:14-15; Fil. 3:3; Col. 2:11-13. * 3:4 Sal. 51:4

ikyjo! Qu'n qa ikyjo, ¿Titzin qu'ntz mi nqo b'inchintz nya b'a'n, noq tu'n tkub' tnajsin Dios qil, ex noq tu'njo lo, tu'n tyek'in twenil qMan? Qu'n apetzinkye xjaljo nkyximin te kolb'il kyib' twutz kyil. Qu'n at junjun nstz'imin yol qi'ja qa iky qxnaq'tzb'ilji'y. Me ayetzin xjal lu'n, noqit aku tzaj tkawb'il Dios kyib'aj kujxix wen.

Qkyaqil aj ilqo twutz Dios

⁹ Atzin ja'lin, ¿Ma awotzinqe, a Judiyqo, nimxixtl qoklin tze'nku txqantl? Mina. Qu'n ma b'aj qyek'in tojjo xnaq'tzb'il lo, qa kykyaqilxjal aj ilqe, exla qa Judiy ex qa nya Judiyqe. ¹⁰ Qu'n ikytzin ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios:

Mix a'l jun xjal tz'aqle twutz Dios,
me tuk'axpetla jun.

¹¹ Ex mix a'l jun n-el tniky' te Dios,
ex mix a'l jun njon ti'j.

¹² Qala' kykyaqil b'ajel txalpaj,
ex kykyaqilx ma che'x toj najin.

Ex mix a'lx jun nkub' tb'inchin b'a'n,
me tuk'axpetla jun.*

¹³ Ex tkyaqilxjo n-etz toj kytzi,
ikytzi'n tze'nku ttzuwil jun kyimnin tokx toj jul.*

Ex manyor sb'ulqe tuk'a kyyol.

Nchi ky'ixb'e xjal tu'n kyyol, tze'nku ttx'a'b'l kan,*

¹⁴ qu'n noq nchi qanb'in ex nchi yasin kyi'jxjal.*

¹⁵ Ex jun paqx njaw kyiky'in tu'n kyb'ujin.

¹⁶ Ja'chax nchi b'etitz, noqx nchi xitin, ex nkyij kyq'o'n
b'is.

¹⁷ Ex nti'x ch'in kymujb'il kyib' kyuk'a kyuk'a.*

¹⁸ Ex nti'x ch'in tchewil Dios kyi'j.*

* 3:12 Sal. 14:1-3; 53:1-3 * 3:13 Sal. 5:9 * 3:13 Sal. 140:3 * 3:14
Sal. 10:7 * 3:17 Is. 59:7-8 * 3:18 Sal. 36:1

¹⁹ Atzin ja'lin, ojtzqi'n qu'n, qa tkyaqiljo yol tzalu'n nyolin qi'j, a awo Judiyqo, qu'n ayetzin yol tzajninqe tojjo qu'j, a Tu'jil Tyol Dios. Tu'n ikyjo, nti' jun qkolb'il qib' twutz Dios, qu'n qkyaqil nqo b'inchin il, ikytzi'n tze'nku ma qb'i. Ex nya noq o'kqox, qala' tkyaqilxjal twutz tx'otx' at kyil, ex nti' jun tumil te kykolb'il kyib' twutz Dios. ²⁰ Tu'n ikyjo, mix a'lx junxjal aku k'met tu'n Dios noq tu'njo kyb'inchb'in, a tze'nku ntq'ma'n toj ojtxe kawb'il.* Qala' noq a ojtxe kawb'il nyek'inte, tu'n tel qniky' te qa aj ilqo twutz Dios.*

Ma qo ok tz'aqle twutz Dios, noq tu'n qnimb'il

²¹ Me atzin ja'lin, ma tz'el qniky' ti'j qa ma qo ok tz'aqle twutz qMan Dios, me nya tu'n tjapin b'aj ojtxe kawb'il qu'n, qu'n nti'x tumil tu'n tjapin qu'n; qala' noq tu'n qnimb'il, qu'n ikytzin xi kyxnaq'tzin jni' yolil Tyol Dios ojtxe, ex ikyxjo kyij tz'ib'it toj tkyaqil Tu'jil Tyol Dios. ²² Ma qo ok tz'aqle qkyaqilx, a awo o qo nimin ti'j Jesucrist,* exla qa aj Judiy ex qa mina; qu'n twutz Dios jun elninqo qkyaqilx.* ²³ Qu'n qkyaqilx o qo b'inchin il, ex toj qanmin najchaq oto' tk'atz tqoptz'ajiyil qMan Dios. ²⁴ Tu'n ikyjo, nti'taq tumil tu'n tchjet qil qu'nx, qu'n qky'e'taq ti'j. Me ante Dios, noq tu'n t-xtalb'il, ma qo ok te tz'aqle twutz, qu'n ma qo kotpit toj qil tu'n Crist, a Jesús. ²⁵ Ma tz'ajb'in tchky'el Jesucrist tu'n qMan Dios te chojb'il qil, tej tkyim twutz cruz te qxel, aj qa ma qo nimin ti'j. Ma b'antjo lu'n noqtzin tu'n tyek'in qa ate Dios tz'aqlexix. ¿Me ti'n xb'aj kyuk'a xjal ojtxe, tej na'mtaq tkyim Jesús? Ma tziky'x tna'ljtz il tu'n Dios, a otaq b'ant kyu'nxjal ojtxe, aye a xi kynimin qa iltaq ti'j tu'n tul Kolil. ²⁶ B'ajjo lu'n noq tu'n tyek'it ja'lin, qa tz'aqlexix qMan

* 3:20 Sal. 143:2 * 3:20 Gal. 2:16 * 3:22 Gal. 2:16 * 3:22 Col. 3:11

Dios, ex qa kukx tz'aqle, ex ma qo ok tq'o'n te tz'aqle twutz, noq tu'n qnimb'il ti'j Jesús.

²⁷ ¿Ma oktzin kjawil qnimsin qib' ti'jjo kolb'ilqe? Mina. Qu'n atzin kolb'il nya qu'nx, ex nya tu'n tjapin b'ajjo a ntq'ma'n ojtxe kawb'il qu'n, qala' noq tu'n qnimb'il. ²⁸ Tu'ntzi'n ikyjo, b'i'n qu'n ja'lin, qa ma qo ok tz'aqle twutz qMan Dios noq tu'n qnimb'il, ex nya tu'n qb'inchb'in b'a'n. ²⁹ Qu'n ex b'i'nxix qu'n qa a qMan Dios te tkyaqil xjal, ex nya noq o'kx kye aj Judiy. ³⁰ Qu'n o'kx junch'in Dios at, ex ma qo ok tz'aqle twutz, noq tu'n qnimb'il teyile junjun, i'chaqxla Judiy mo minaj. ³¹ Ikytzi'n, ma qo klet noq tu'n qnimb'il, ex nya tu'n tjapin b'aj ojtxe kawb'il qu'n. ¿Ma tzuntzin ntq'ma'n tu'njo lo qa nti' tajb'in ojtxe kawb'il? ¡Mina! Qu'n at tajb'in toj qchwinqil ja'lin.

4

Ma qo klet noq tu'n qnimb'il

¹ Atzin ja'lin, qo ximin ch'in ti'j Abraham, a ojtxe qxe'chil. ¿Ti'tzin xtyek'e Dios ti'j tb'inchb'in Abraham tu'n tklet? ² Qu'n noqit tu'n tb'inchb'in Abraham s-oke tz'aqle twutz Dios, atitla tumil tu'n tnimsin tib', qu'n tu'nxitla tib'tz xtkanb'e kolb'il. Me twutz Dios nti'x tumiljo ikyjo. ³ Qu'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n: Ma niminte Abraham ti'j Dios.

Ex noq tu'n ikyjo, ma tz'ok q'o'n tz'aqle tu'n Dios.*

⁴ Atzin ja'lin, qa at jun aq'nil ma b'ant jun taq'in, il ti'j tu'n t-xi' twi' tk'u'j, qu'n at toklin ti'j, ex nya noq jun oyaj tu'n t-xi' te, noq tu'n t-xialb'il tajaw aq'untl. ⁵ Me metzin qe ti'jjo kolb'il, nti' tu'n qaq'nin ti'j. Qala' noq tu'n qnimb'il ti'j qMan Dios, a nchi klet aj il tu'n, ma qo

* 4:3 Gen. 15:6; Gal. 3:6

ok tq'o'n te tz'aqle twutz, ex ma qo klet tu'n. ⁶ Ax tq'ma qtzan Davidjo toj Tu'jil Tyol Dios ti'j xjal, a at tky'iwb'il Dios tib'aj, a ma tz'ok te tz'aqle twutz, noq tu'n t-xtalb'il qMan, ex nya tu'n tb'inchb'in. ⁷ Chi' kyjalu'n:

Ky'iwlinqexix kye' xjal, aye' ma kub' tnajsin Dios kyil,
ex mi n-ok tq'o'nl twutz ti'j kyb'inchb'in.

⁸ Ky'iwlinqexix kye' xjal, aye' mina ntzaj na'ntl kyil tu'n qAjaw.*

⁹ Ma qo yolin ti'j, qa a Dios ok q'o'nte Abraham te tz'aqle twutz, noq tu'n tnimb'il. A ky'iwb'il lo ħMa noqpela kyeku xjal aj Judiy, a aye tok kyechil ti'j kychib'jil, mo qa ikyxjo kye' aye nti' kyechil tok? ¹⁰ Kyka'yinktzi'n Abraham. ħMa tzmoxipela s-ok q'o'n Abrahamjo te tz'aqle twutz Dios, tej tok techil, mo qa te na'mtaq tok? Kxel nq'ma'n qa te na'mtaq tok techil, ok q'o'n te tz'aqle tu'n Dios. ¹¹ Tb'ajlinxi' ikyjo, ok q'o'n techil, noq te jun yek'b'il, ex jun kujsb'ilte qa otaq tz'ok tz'aqle twutz qMan noq tu'n tnimb'il, a attaq, te' na'mxtaq tok techil.* Tu'ntzin ikyjo, ate Abraham tok te nim toklin kyxol nimil, aye' nti' kyechil tok, qu'n tu'n na'mtaq tok techil Abraham, tej tnimin. Ax Dios ma tz'ok q'o'nkye tz'aqle twutz, noq tu'n kynimb'il. ¹² Ex ax Abraham tok te nim toklin kyxol kykyaqiljo xjal, aye' tok kyechil ti'j kychib'jil, ex lipcheqek ti'jjo tnimb'il Abraham, a attaq, tej na'mxtaq tok techil.

A tziyin tu'n Dios njapin noq tu'n qnimb'il

¹³ Qu'n b'antnintaq ti'j tu'n Dios te Abraham ex kye jni' tyajil, qa tu'ntaq t-xi q'o'n jni' twutz tx'otx' kye, tu'n kyetzinte te jun majx;* me nya tu'n tjapin b'ajjo ojtxe kawb'il kyu'n, qala' ikytzin noq tu'n kynimb'il ti'j Dios. Tu'ntzi'n, ok tq'o'n Dios te tz'aqle twutz. ¹⁴ Qu'n noqit

* 4:8 Sal. 32:1-2 * 4:11 Gen. 17:10 * 4:13 Gal. 3:29

tzmaxi at qoklin ti'jjo etzb'il, aj tjapin b'ajjo ojtxe kawb'il qu'n, nti'tla tajb'intzjo qnimb'il, exsintla nti' tajb'intzjo a tziyin tu'n Dios qe, qu'n ikytzintla qu'nx qib'tz aku qo klet, ex nya tu'n qMan.* ¹⁵Noqit nti' kawb'il, mitla nkawin Dios qib'aj. Me at te kawb'il tzajnin tu'n Dios, me nlay qo klet, noq tu'n tjapin b'ajjo kawb'il qu'n, qu'n a ojtxe kawb'il o'kx nkawin qib'aj tu'n tpajjo qil. ¹⁶Ex noq tu'n t-xtalb'il Dios, tzaj ttziyin jun kolb'ilqe noq tu'n qnimb'il, ex ma tzaj tq'o'n te jun majx kye tyajil Abraham. Qu'n a tziyin tu'n Dios nya noq kye xjal Judiy, qala' ex ikyxjo a awo, qa ma qo nimin tze'nku te Abraham, exla qa Judiyqo mo minaj. Tu'npetzi'n, ma tz'ok Abraham manb'aj te tkyaqiljo nimil, ja'chaqx tzajninqetz,* ¹⁷ikyxjo tze'nku tq'ma Dios te Abraham toj Tu'jil Tyol kyjalu'n: K-okil nq'o'n te manb'aj te ila' ch'uq xjalch.*

Qu'n ate Dios nq'onte kychwinqiljo kyimnin toj kyanmin, ex a k'wel b'inchin te', a jni' na'm tb'ant.

¹⁸Tej nti'taq tumil tu'n Abraham tu'n titz'je jun tk'wal, me xi tnimin a otaq tzaj tq'ma'n Dios te, qa iltaq ti'j tu'n tul jun tk'wal, ex ul itz'je jun tk'wal. Ikytzin oke te manb'aj te nimku ch'uq xjal, a tze'nkuxjo otaq tzaj tq'ma'n Dios toj Tu'jil Tyol:

Nimxix tyajila ktzajil nq'o'n, chi Diosjo te Abraham.*

¹⁹Tu'n ikyxjo, mix kub'e numje Abraham toj tnimb'il, exla qa otaq tijin. Nti'taq jun tk'wal otaq tzul tuk'a t-xu'jil, ex ch'ixtaq tjapin te jwe' k'al* ab'q'e. Ex ikyxjo te Sara, a t-xu'jil, ex mib'in tz'alín, ex manyor b'i'ä.* ²⁰Me mix ja ka'min tk'u'j, ex mix ele ti'jlin a otaq tq'ma Dios te. Qala' noq kyja' tkujsin tnimb'il, ex qexix tk'u'j ti'j, ex

* 4:14 Gal. 3:18 * 4:16 Gal. 3:7 * 4:17 Gen. 17:5 * 4:18 Gen. 15:5

* 4:19 Jwe' k'al, 100 n-ele. * 4:19 Gen. 17:17

jaw tniimsin tb'i Dios, ²¹qu'n elnintaql tniky' te, qa at tipin Dios tu'n tjapin b'aj Tyol, a tq'ma. ²²Tu'ntzintzjo, noq tu'n tniimb'il, ok q'o'n te tz'aqle twutz Dios.

²³Kub' tz'ib'in toj Tu'jil Tyol Dios, qa ma tz'ok q'o'n Abraham tz'aqle twutz Dios. Me nya noq ti'j Abraham xyoline', ²⁴qala' ikyxjo te qe, qa ma qo nimin ti'jjo Dios, a jaw anq'sinte juntl majl qAjaw Jesús kyxol kyimnin. ²⁵A xi tq'o'n tib' tu'n tkyim, noq tu'n tpaj qil, ex jaw anq'in juntl majl kyxol kyimnin, noq tu'n qok tz'aqle twutz Dios.

5

Qmujb'il qib' tuk'a qMan Dios

¹Ma qo ok tz'aqle twutz qMan Dios noq tu'n qnimb'il. Tu'ntzi'n ikyjo, at qmujb'il qib' tuk'a, noq tu'n qAjaw Jesucrist. ²Qu'n noq tu'n qnimb'il ti'j Jesús, ma tzaj tq'o'n Dios t-xtalb'il qe, a tu'n wa'lqoxix toj qnimb'il. Ex nqo tzalaj tu'n q'uqle qk'u'j ti'j, tu'n at qoklin tu'n qpon kanin toj kya'j, ja' ta' tqoptz'ajiyil qMan Dios. ³Ex nya noq o'kxjo lo; ex ikyxjo, nqo tzalaj toj tkyaqiljo n-iky'x qu'n, qu'n b'i'n qu'n, aj qa ma tziky'x qu'n tuk'a tkyaqil qanmin, nten tumil tze'n tten tu'n qayon ti'j tkyaqiljo tajb'il Dios. ⁴Ex tu'n oyb'il lu'n, nqo el wen twutz Dios. Ex tu'njo qwenil, at jun q'uqb'il qk'u'j. ⁵Ex nlay qo numj tu'njo q'uqb'il qk'u'j lo, qu'n ate Dios ma nojsin te qanmin tuk'a tq'aq'b'il tk'u'j, noq tu'n Xewb'aj Xjan, a tzaj tq'o'n qe.

⁶Nti'xtaq tumil tze'n tten tu'n qklet qu'nx qib'. Tu'npetzi'n, ate Crist b'e'x kyim te qxel tojxix tq'ijil, noq tu'n qpaj. ⁷Qu'n nyaxix noq tu'n t-xi tq'o'n jun xjal tib' tu'n tkyim te t-xel juntl, exla qa tu'n tpaj jun xjal tz'aqle. Qatzila qa at juntz aku txi tq'o'n tib' te t-xel jun xjal, a nimxix t-xilin wen. ⁸Me metzin te Dios tzaj tyek'in tq'aq'b'il tk'u'j qe: Qu'n tej na'mxtaq qnimin, ex oto'xtaq toj il, b'e'x kyim Crist te qxel.

⁹ Atzin ja'lin, ma qo ok tz'aqle twutz qMan Dios, noq tu'n tchky'el Jesús, a el chitj twutz cruz, tej tkyim. Tu'npetzi'n, ok qo tzaqpetil tjaq'jo tq'oj Dios, a tzul kanin. ¹⁰ Ajq'ojqotaq tuk'a, me ma qo ok tmujb'in Dios junx tuk'a, noq tu'n tkyimlin Tk'wal te qxel. Me nimxixtl tq'aq'b'il tk'u'j qi'j ja'lin, qu'n ma qo ok te tk'wal tu'n qmujb'il qib' tuk'a. Ex tu'njo tq'aq'b'il tk'u'j, ok qo kletil tu'n te jun majx. ¹¹ Ex nya o'kxjo lo; qala' nqo tzalaj ti'j qMan Dios noq tu'n qAjaw Jesucrist, qu'n noq tu'n, at qmujb'il qib' ja'lin tuk'a Dios.

Jun xnaq'tzb'il ti'j Adán ex Jesucrist

¹² Noq tu'n jun ichin s-oke il twutz tx'otx'.* Ex noq tu'n il, tkyaqilxjal il ti'j tu'n tkyim, qu'n tkyaqilxjal aj il. ¹³ Tej na'mxtaq tuljo ojtxe kawb'il, attaq il twutz tx'otx', me mix kawine Dios, qu'n na'mtaq tzaj tq'o'n kawb'il. ¹⁴ Me tkyaqil xjal i kyim kyojjo q'ij te Adán tu'n kyil, ex tzmaxi tzaj tq'o'n Moisésjo ojtxe kawb'il; i'chaqx nya ikyxjo kyilxjal tze'nku til Adán, a el iky'in te' jun yol, a xi tq'ma'n Dios te. Me atzi'n Adán jun yek'b'il ti'j Jesús, a tu'ntaq tul. ¹⁵ Me nya junx. Qu'n a til Adán nya ikyjo tze'nku toyaj qMan Dios. Qu'n tu'n til Adán, tkyaqilxjal il ti'j tu'n tkyim. Me metzin kolb'il, a tzaj toyin Dios tu'n t-xtalb'il jun ichin, a Jesucrist, nimxix tipin tib'aj kyimin kye xjal, aye nchi nimin ti'j. ¹⁶ Qu'n ante' til Adán, nya ikyjo tze'nku kolb'il, a tzaj tq'o'n qMan Dios. Qu'n noq tu'n jun il, tzaj tkawb'il Dios kujxix wen qib'aj qkyaqilx. Me metzin te' oyaj, a tzaj tq'o'n Dios, tu'n tnajsit nim il, ex tu'n qok tz'aqle twutz. ¹⁷ Qa noq tu'n tpaj til Adán, tkyaqil xjal il ti'j tu'n tkyim, exsin ikyxjo, noq tu'n juntl ichin, a Jesucrist, aye' a ma chi ok tz'aqle twutz Dios, nimxixtl kye kyipin tu'n tkub' ti'j tkyaqil nya b'a'n toj

* 5:12 Gen. 3:6

kychwinqil, noq tu'n t-xtalb'il. ¹⁸ Ikytzi'n, noq tu'n til Adán, tkyaqilxjal ma che'x toj najin; exsin ikyxjo, noq tu'n t-xi tq'o'n Jesucrist tib' tu'n tkyim, ma chi ok tz'aqle twutz qMan Dios tkyaqiljo, a ma chi nimir ti'j. ¹⁹ Qu'n noq tu'n s-el ti'jlin Adán Tyol Dios, ma chi kyijxjal toj najin tu'n kyil. Exsin ikyxjo, noq tu'n xkub' t'nimir Jesús Tyol Dios, nimku ma chi ok tz'aqle twutz. ²⁰ Ante ojtxe kawb'il ma tzul, noq tu'n tyek'inku il. Me atzaj te' xch'iy kyilxjal, atzin t-xtalb'il Dios nimxixtl tu'n tkub' ti'j tkyaqil il tu'n. ²¹ Tu'ntzi'n ikyjo, ikyxsin tze'nku te il nkub' ti'j tkyaqil xjal tu'n, tu'n kykyim; exsin ikyxjo, a t-xtalb'il qMan Dios nkub' ti'j tkyaqil nya b'a'n tu'n, tu'n qok tz'aqle twutz te jun majx, noq tu'n qAjaw Jesucrist.

6

Ma qo kyim toj twutz il, me ma qo itz'je te qMan Dios

¹ Qatzin qa ikyjo, ¿Ma kukxpela qo b'inchiltzjo il, noq tu'n tkub' tnajsin qMan Dios qil tu'n t-xtalb'il? ² ¡Mina! Qu'n ma qo kyim toj twutz il, atxix tej xqo nimir, ex nti' toklin qil'j. ¿Tze'ntzin ttentz tu'n kukx tu'n qb'inchin il? ³ Qu'n b'in qu'n qkyaqilx, a ma qo ku'x toj a' te jawsb'il a' toj tb'i Crist, a Jesús, tu'ntzin qyek'inte kywutzxjal, qa ma qo kyim junx tuk'a, ikyxjo tze'nku jun kyimnin nkux muqet toj tx'otx'. ⁴ Qu'n ikytzi'n, tej qku'x toj a' te jawsb'il a', ikytzi'n tze'nku ma qo kux muqet junx tuk'a Crist, tej tkyim. Exsin tej qjatz toj a', tzaj tq'o'n qMan Dios jun ak'aj chwinqil qe tzalu'n twutz tx'otx', ikyxjo tze'nku te Crist, tej tjaw anq'in juntl majl kyxol kyimnin, tu'n tipin tqoptz'ajiyil qMan Dios.*

⁵ Qu'n qa ma tz'ok qmujb'in qib' junx tuk'a Crist tojjo tkyimlin, tej qku'x toj a' te jawsb'il a', ex ikyxjo ma tz'ok

* 6:4 Col. 2:12

qmujb'in qib' tojjo ak'aj chwinqil, tu'n tjawlintz anq'in juntl majl. ⁶ Qu'n b'i'n qu'n, qa a ojtxe qten nti' tipin qib'aj, qu'n nyakuj o jaw pejkit twutz cruz junx tuk'a Crist tu'n tkyimlin, tu'ntzintla nti' tipin il toj qchwinqil ja'lin, ex tu'ntzintla mi qo okine te taq'nil il tu'n qil, ⁷ qu'n qa ma qo kyim, ma qo tzaqpaj toj il.

⁸ Ex qa o qo kyim junx tuk'a Crist ti'j tkyaqil nya wen toj qanmin, ma qe qk'u'j ti'j, qa ok qo najal tuk'a te jun majx toj kya'j. ⁹ Qu'n b'i'n qu'n, qa tu'n tjawlintz anq'in juntl majl Crist kyxol kyimnin, nti' tipin kyimin ti'j. ¹⁰ Qu'n tej tkyim Crist, b'e'x chjet til tkyaqil xjal tu'n, a kchi nimil ti'j. Tej tjatz anq'in, lu nnajle tuk'a Dios ja'lin. ¹¹ Exsin ikyx kyeji'y, kyq'onktzin kyib'a tze'nku kyimnin te il, me itz' te Dios, noq tu'n kymujb'il kyib'a tuk'a, tu'n Crist, a Jesús. ¹² Tu'npetzi'n, mi txi kyq'o'n amb'il te il, tu'n tkub' ti'j kyxmilila tu'n, ex tu'n tkub' kyniminji'y a ntqanin tachb'il kyxmilila. ¹³ Ex mi txi kyq'o'n kyxmilila te b'inchb'il il. Qala', kyq'onx kyxmilila te Dios te b'inchb'il b'a'n, qu'n ma chi kyima te il, noq tu'n ak'aj kychwinqila, ex ma chi jatz anq'i'n juntl majl ja'lin, me te Dios. ¹⁴ Ex atzin ja'lin, nti'l tipin il kyib'aja, qu'n nti' kyokli'n ti'jjo a ntqanin ojtxe kawb'il kyil'ja, a kyimin; qala' noq ti'jjo t-xtalb'il qMan Dios.

Taq'nil Diosqo, tu'n qnimb'il ti'j

¹⁵ ¿Tze'ntzintz? ¿Ma okpela qo b'inchiltz il, tu'n nya oto'kx tjaq' ojtxe kawb'il, a nqanintaq qi'j tu'n qkyim, a qa at t-xtalb'il qMan Dios quk'a te najsb'il qil? ¿Mina!

¹⁶ Qu'n b'i'n kyu'n, qa ma chi oka te kyaq'nil jun xjal, il ti'j tu'n tkub' kynimi'n. Exsin ikyxtzjo lu'n, qa ma txi kyq'o'n kyib'a tu'n kyb'inchi'n il, kchi okila te taq'nil il. Me noq tu'n k'wel kynimi'n il, kchi xel q'i'n tu'n toj kyimin. Qala' qa ma kub' kynimi'n qMan Dios, kchi

okila te tz'aqle tu'n. ¹⁷ Qu'n ojtxe, taq'nil ilqetaqa. Me atzin ja'lin, chjonte Dios, ma txi kynimi'n tuk'a tkyaqil kyanmi'n, a tumil xnaq'tzb'il, a saj q'o'n kye'y. ¹⁸ O chi tzaqpaja te tipin il; atzi'n ja'lin ma chi oka te taq'nil b'a'n.

¹⁹ Nchin yoli'n kyuk'iy tuk'a jun yol nya kuj, tu'n tel kyniky'a te, qu'n tu'n na'm telxix kyniky'a te t-xilin lo. Qu'n ikytzi'n tze'nku ojtxe, xi kyq'o'n kyxmilila te b'inchil il ex tkyaqil wiq nya b'a'n; exsin ikyxtzjo ja'lin, kyq'o'nx kyxmilila te b'inchil b'a'n, tu'n kyoka tz'aqle, ex tu'n kyanq'i'n toj jun kychwinqil saqxix twutz Dios. ²⁰ Qu'n ojtxe, tej ite'xtaqa te taq'nil il, mi nchi okintaqa te b'inchil b'a'n. ²¹ ¿Me ti'tzin ch'in saj tq'o'n kye'y, tkyaqiljo a nchi tx'ixwi'y te ja'lin? Qu'n tkyaqiljo anetzi'n, nqo'x ti'n toj kyimin te jun majx. ²² Me atzin ja'lin tzaqpinqi'y tjaq' tipin il, ex ma chi oka te taq'nil qMan Dios. Qu'n atpen te' lu'n tajb'in. O tzaj tq'o'n qe jun qchwinqil saqxix twutz, ex qo xel ti'n toj jun tkab' chwinqil te jun majx, aj qkyim. ²³ Qu'n atzin chojb'il ntzaj tu'n il, te kyimin. Me atzin toyaj qMan Dios ntzaj tq'o'n, jun chwinqil te jun majx, noq tu'n qmujb'il qib' tuk'a Crist, a Jesús, a qAjaw.

7

Jun yek'b'il te mejeb'lin

¹ Ayi'y erman, a ojtzqi'n ojtxe kawb'il kyu'n; b'i'n kyu'n qa a kawb'il at toklin te jun xjal qa itz'x. ² Ikyjo tze'nku jun qya, a ma jaw meje tuk'a tchmil. A itz'xtaqqo tchmil, at toklin tkawb'il mejeb'lin tib'aj. Me qatzin qa ma kyimjo tchmil, ma tzaqpajjo qya tjaq'jo tkawb'il mejeb'lin, a attaq tib'aj. ³ Me qa ma jaw meje qya tuk'a juntl ichin, exsin itz'x tchmil, aj ky'a'jil ikyjo. Me qatzin qa ma kyimjo tchmil, b'e'xpen ktzaqpajiltz tojjo tkawb'il mejeb'lin, ex b'a'n tu'n tjaw meje tuk'a juntl ichin, ex nya aj ky'a'jil ikyjo.

⁴ Ikytzin kyeji'y, werman; o chi kyima noq tu'n tkyimlin Crist. Ex atzin ja'lin, nti' toklin ojtxe kawb'il kyib'aja; qala' ma chi oka te juntl chmilb'aj, a Jesucrist, a jaw anq'in kyxol kyimnin te jun majx. Tu'npetzi'n, qo ajb'intzintz te b'inchil te' b'a'n twutz qMan Dios.

⁵ Qu'n tej tzunxtaq nqo anq'in toj ojtxe qten, ma tz'ajb'i'n ojtxe kawb'il qe, tu'n tyek'in te qe qa b'inchil ilqo, ex nqo ok tyekin tu'n qb'inchin il. Ex nkub' qb'inchintaq ikyxjo tze'nku ntqanintaq tachb'il qxmilil, ex noq tu'n qxi' toj najin te jun majx. ⁶ Me atzin ja'lin, ma qo kyim tjaq' tipin ojtxe kawb'il, ex mi txi qq'o'n qib' tu'n qb'inchinil il tze'nkuxjo ntqanin qxmilil. Tu'npetzi'n, ma qo tzaqpaj tu'n qajb'in te qMan Dios tu'njo ak'aj tumil, a tzaj tq'o'n Xewb'aj Xjan, ex nya tu'n ojtxe kawb'il, a kyij tz'ib'in.

Exla qa nimilqo, at il qoj

⁷ ¿Ti'tzila t-xili'n tkyaqiljo lo? ¿Ma nyapetzila wentzjo ojtxe kawb'iltz? ¡Mina! Qu'n tu'n ojtxe kawb'il s-ele nniky'a ti'jjo wila. Ikytzi'n, qu'n ex noqit nya ojtxe kawb'il xq'mante qa nya wenx tu'n tel qanmin ti'j jun ti',* mitla s-el nniky'a te. ⁸ Me noq tu'n nuk'b'il lo, ate il xkub' tzyu'n we'y, tu'n tel wanmi'n ti'j tkyaqil. Qu'n noqit nti' jun kawb'il, nti'tla il. ⁹ Qu'n tej k'walqinxtaqa, attaq nchwinqila, exla qa na'mtaq tel nniky'a kyi'jjo nuk'b'il toj kawb'il. Me atzin tej xin ntiji'n, ma tz'el nniky'a ti'jjo nuk'b'il; tzmanitzin s-el nniky'ji'y te wila, ex tu'n ikyjo, b'e'x el npa'n wib'a ti'j Dios, qu'n nyataq b'a'n nten twutz; ikyqintaqqi'y tze'nku jun kyimnin. ¹⁰ Qu'n ikytzi'n, ma tz'el nniky'a te qa a kawb'il tzaj q'o'n, noq tu'n tten nchwinqila te jun majx. Me noq tu'n tpajjo wila, axjo kawb'il, a b'a'n, nqanin wi'ja tu'n nkyima. ¹¹ Qu'n noq

* 7:7 Ex. 20:17; Deu. 5:21

tu'n il, b'e'x tx'ixpitjo kawb'il, ex ma chin kub' sb'u'n, tu'n nxi'y toj najin, noq tu'nxjo kawb'il, a nqanintaq wi'ja, tu'n tpaj wila. ¹² Qu'n ikytzin b'i'n qu'n, qa a kawb'il xjanxix, ex qa a nuk'b'il xjanxix, tz'aqlexix ex wensex. ¹³ Qa ikytzjo, ¿Ma apela' kawb'il wensex kxel q'in we'y toj najin? ¡Mina! Qala' ikytzin ate il xi q'in we'y toj kyimin. Qu'n ikytzin s-ele qniky'jo te qa nimxix tipin il, ex qa noq tu'n, xb'ante tkyaqil nya b'a'n wu'n. ¹⁴ Qu'n b'i'n qu'n qa a kawb'il, tu'n qMan Diosx. Me ayintzin we', kukx ntqanin nxmilila tu'n nb'inchin nya wen, qu'n atzin ojtxe nte'n xi k'ayin we'y tu'n woki'n te il. ¹⁵ Qu'n mi n-el nniky'a te tiqu'nil mi nb'ant wu'n a waja tu'n tkub' nb'inchin. Ex atzi'n a nky'e'y tu'n tkub' nb'inchin, atzin b'antjo wu'n.* ¹⁶ Me qa a xb'antjo wu'n a nky'e'y tu'n tkub' nb'inchin, a nya wen, chi kawb'il. Antza n-ele nniky'a te, qa a kawb'il, a i'jlin wu'n, wensex. ¹⁷ Ex ante nya b'a'n nkub' b'inchit, tzajnin tu'n il, a at toj wanmi'n. ¹⁸ Qu'n b'i'n wu'n, qa nlay b'ant jun b'a'n tu'n ojtxe nte'n. Mix tu'n waja tu'n tkub' nb'inchin b'a'n, me nti' tumil tu'n tb'ant wu'n. ¹⁹ Qu'n mi nb'antjo a b'a'n wu'n, a waja tu'n tkub' nb'inchin, qala' o'kxjo nya wen, a nky'e'y tu'n tb'ant. ²⁰ Qatzin qa kukx nkub' nb'inchinji'y a nky'e'y tu'n tb'ant, antza n-ele nniky'a te qa atx il toj wanmi'n, ex ax nxi jk'u'n weji'y, tu'n nb'inchin il.

²¹ Tu'n ikyjo, b'i'n wu'n qa at jun tumil toj nwutza, tze'n tten tu'n tb'antjo b'a'n, me axixl il nkub' nej wu'n, a nya wen. ²² Nna'n tzaljb'il toj wanmi'n, tu'n tkub' nb'inchin tze'nku taj qMan Dios, ²³ me n-el nniky'a te, qa a ojtxe nte'n jun ajq'oj ti'jjo b'a'n, a waja tu'n tkub' nb'inchin. Atzi'n iljo lu'n, atzin jtz'ol weji'y, tu'n wajb'i'n te. ²⁴ ¿Tze'nxsila chin okili'y? ¿Altzila kye ktzaqpil we'y tojjo ojtxe nte'n, a nya b'a'n ntqanin tachb'il nxmilila, a

* 7:15 Gal. 5:17

nxi q'i'n we'y toj najin? ²⁵ Me chjontex te qMan Dios; noq tu'n qAjaw Jesucrist, qu'n a o tzaqpi'n we'y tjaq' tkyaqiljo lu'n.

At kab'e tumil te wey: Jun, a wanmi'n il ti'j tu'n tajb'i'n te Dios; tkab', qu'n tu'n xjalqi'n, intinka toj joyb'il tu'n il, tu'n nkub' nb'inchin tze'nku ntqanin tachb'il nxmilila, a ojtxe nte'n.

8

A qchwinqil tu'n Xewb'aj Xjan

¹ Me atzin ja'lin, nti'x jun kawb'il kujxix te jun majx kyib'ajjo a at kymujb'il kyib' tuk'a Crist, a Jesús, qu'n mi nchi anq'in tze'nku ntqanin tachb'il kyxmilil, qala' tze'nkuxjo taj Xewb'aj Xjan. ² Qu'n a tumil, a tzajnin tu'n Xewb'aj Xjan, ntzaj tq'o'n ak'aj chwinqil qe, noq tu'n qmujb'il qib' tuk'a Crist, a Jesús, ex ma qo tzaqpaj tjaq'jo tumil tu'n il ex te kyimin. ³ Nlay qo klet tu'n ojtxe kawb'il, qu'n nti' tumil tu'n tjapin b'aj qu'n, noq tu'n tpajjo ojtxe qten nya b'a'n. Me atzin ja'lin, ma qo tzaqpaj tu'n qMan Dios, tu'n saj tq'o'n Tk'wal twutz tx'otx', tu'n tok te xjal tze'nku qe; me mix kub'e ti'j tu'n il; qala' tej tkyim te chojb'il qil, ma kub' ti'j tkyaqil il tu'n. ⁴ Tu'ntzin tjapin b'ajjo t-xilin tumil ojtxe kawb'il, mina nqo b'et ja'lin tze'nku ntqanin qxmilil, qala' tze'nku taj Xewb'aj Xjan.

⁵ Qu'n ayetzi'n, a nchi b'et tze'nkuxjo taj ojtxe kyten, ex o'kx nchi ximin ti'jjo nya b'a'n, a ntqanin kyxmilil. Me ayetzi'n, a nchi b'et tze'nkuxjo taj Xewb'aj Xjan, n-ok tilil kyu'n tze'nku taj Xewb'aj Xjan. ⁶ Qu'n qa noq o'kx s-ok qq'o'n qanmin ti'jjo qxmilil, qo xe'l tojjo najin te jun majx. Me qa ma tz'ok qxo'n qanmin ti'jjo taj Xewb'aj Xjan, ktzajil q'o'n chwinqil te jun majx ex jun nuk'b'il, a nlay b'ajx. ⁷ Ayetzi'n k-okil kyxo'nx kyanmin ti'jjo taj

ojtxe kyten, ajq'ojqe ti'j qMan Dios, qu'n kyky'e' tu'n tkub' kynimin tkawb'il, ex nlay japin kyu'n. ⁸ Tu'npetzi'n, aye nchi b'et tze'nkuxjo ntqanin tachb'il kyxmilil, mi ntzalaj Dios kyij.

⁹ Me ayetzin kye' mi nchi b'eta tze'nku' ntqanin kyxmilila, qala' tze'nkuxjo taj Xewb'aj Xjan, qa matxixix ten Xewb'aj Xjan toj kyanmi'n, qu'n qa nti' Xewb'aj Xjan, a T-xew Jesucrist, toj kyanmi'n, nya te Cristqi'y. ¹⁰ Me qatzin qa najle Crist toj kyanmi'n, exla qa ma kyimjo kyxmilila tu'n tpaj kyila, me metzin kyanmi'n, ok k-anq'il te jun majx tuk'a Dios, qu'n tu'n ma tz'ok tz'aqle twutz. ¹¹ Ex qa najle Xewb'aj Xjan toj kyanmi'n, kjawil anq'in kyxmilila tu'n, tze'nku jatz anq'in te Crist, a Jesús, juntl majl kyxol kyimnin tu'n Xewb'aj Xjan, a T-xew qMan Dios.

¹² Tu'npetzi'n erman, nya b'a'n tu'n qb'et tze'nku ntqanin tachb'il qxmilil. ¹³ Qu'n qa ma kub' qb'inchin ikyjo, ok qo xe'l toj najin te jun majx. Qala' il ti'j tu'n qb'et tze'nkuxjo taj Xewb'aj Xjan, ex tu'n tkub' qb'yo'n a tajb'il ojtxe qte'n, tu'n mi qox lipel ti'j, qu'n qa ma b'antjo ikyjo, ok qo anq'il te jun majx. ¹⁴ Qu'n kykyaqiljo nchi b'et tze'nku taj Xewb'aj Xjan, ayetzi'n tk'wal Diosjo. ¹⁵ Qu'n a Xewb'aj Xjan ma txi qk'mo'n, nya noq tu'n qok te aq'nil te jun majx, ex tu'n qb'inchin tze'nku ntqanin qxmilil. Qu'n qa ikyjo, at qxob'il te' kawb'il kujxix te Dios. Qala', a Xewb'aj Xjan tzaj tq'o'n qoklin te tk'wal Dios. Tu'ntzintzjo, nxi qq'ma'n te Dios: Ay ntati'y, qo chi'. ¹⁶ Qu'n axjo Xewb'aj Xjan nq'mante te qanmin qa ma qo ok te tk'wal Dios. ¹⁷ Qu'n qa ma qo ok te tk'wal Dios, at qoklin ti'jjo tkyaqil etzb'il o tzaj tq'ma'n, junx tuk'a Crist.* Me il ti'j nej tu'n tiky'x qu'n tze'nku iky'x te Crist tu'n. Tb'ajlinxi' ikyjo, ok qo jawil nimsin junx tuk'a toj tqoptz'ajiyil kya'j.

* 8:17 Gal. 4:5-7

Tkyaqil tch'iysb'in Dios ok kkletil

¹⁸⁻¹⁹ Atzin ja'lin, te we'y, tkyaqiljo n-iky'x qu'n tzalu'n twutz tx'otx' mixla ch'in aku pon, tze'nku a tqoptz'ajiyil qMan Dios, a tzul, aj tjapin b'ajjo qanb'il tkub' twutz tx'otx', ex aj tyek'ajtz ankye qe tk'wal Dios twutzxix. ²⁰ Qu'n tkyaqiljo tch'iysb'in Dios ok tjaq' tqanb'il, tu'n tq'ayj, ex tu'n tkyim, me nya kyu'nx kyib'x, qala' tu'n tajb'il qMan Dios, noq tu'n tpaj il, te' tok twutz tx'otx'. Me attaq jun q'uqb'il k'u'jb'aj, ²¹ tu'n tjapin b'ajjo qanb'il lo, ex tu'n tok tkyaqil tch'iysb'in tojxix tzaqpib'l manyor tb'anilxix te qMan Dios, a saj q'o'n kye tk'wal. ²² Qu'n b'i'n qu'n, qa ja'lin tkyaqil tch'iysb'in Dios nt'inin, ex n-iky'x tu'n, tze'nku n-iky'x tchyo'n k'wal tu'n jun qya, aj tja q'i'n. ²³ Ex nya o'kxjo tch'iysb'in Dios, qala' ikyxjo qe, exla qa ma tzaj tq'o'n Xewb'aj Xjan toj qanmin te jun kujsb'ilte ti'j a ktzajil qk'mo'n toj kya'j, nqo t'i'nin toj qanmin, ex nqo ayon ti'j tq'ijil, tu'n t-xi tq'ma'n kywutzx tkyaqil xjal, qa o tzaj q'o'n qoklin te tk'wal Dios, ex tu'n tkotpit qxmilil tjaq'jo qanb'il. ²⁴ Tej qklet, b'e'x qe qk'u'j ti'jjo etzb'il toj kya'j, me na'm qk'monte, qu'n noqit oje, mitla nqo ayontltz ti'j. Qu'n ¿Tiqu'nil tu'n qayonl ti'jjo a atl? ²⁵ Qala' a etzb'il nqo ayon ti'j, na'mx qetzinte. Tu'npetzi'n, il ti'j tu'n qayon ti'j tuk'a tq'uqb'il qk'u'j.

²⁶ Ex axjo Xewb'aj Xjan n-onin qi'j, tze'n tten tu'n qna'n Dios, qu'n mi n-el qniky' te' taj. Me atzin Xewb'aj Xjan nkub'sin twutz qi'j twutz qMan Dios tuk'a tq'ajq'ojil twi', a nlay b'ant qyolinte. ²⁷ Me ante qMan, a Xpich'il qanmin, ex n-el tniky' te tna'b'l Xewb'aj Xjan, qu'n kub'sin twutz qi'j tze'nkuxjo tajb'il qMan Dios kyi'jjo o chi ok te te.

Mix a'l aku tz'el pa'nqe ti'j tq'aq'b'il tk'u'j qMan Dios

²⁸ B'i'n qu'n qa ax Dios nkub' b'inchinte tkyaqil, tu'n tel wen toj kychwinqiljo aye nchi ok k'u'jlinte, a aye' o chi

ttxok tze'nkuxjo t-xim. ²⁹ Qu'n tkyaqil nimil noq ojtzqi'nl tu'n Dios atxix na'mtaq tkub' xkye tkyaqil, ex ax jaw sk'o'nkye, tu'n kyok te tk'wal, ex tu'ntzin tokjo Tk'wal, a Jesús, te tnejil kyxol tkyaqil nimil. ³⁰ Ex aye' i jaw tsk'o'n t-xe tnejil, ma chi ttxok, tu'n kyok te te. Ex ayetzin xi ttxok, i ok tq'o'n te tz'aqle twutz. Ex aye xi ok tq'o'n te tz'aqle, ma tzaj tq'o'n kyoklin toj tqoptz'ajiyil kya'j.

³¹ ¿Tze'ntzila qu'n? Qa a Dios at kuk'a, ¿Altzila kye aku tz'ok meltz'ajtz qi'j? ³² Qu'n mipe xkub' t-xk'a'yin te Diostz a Tk'walku, qu'n ma txi tq'o'n tu'n tkyim tu'n qpaj. ¿Nya'pela ktzajil tq'o'ntz tkyaqiljo at tajb'in qe junx tuk'a Tk'wal? ³³ A Dios o jaw sk'o'nqe tu'n qok te tz'aqle twutz. ¿Ma atpela jun aku txi patinqe? ³⁴ ¿Altzila kye jun aku ja yasintz qi'j? ¡Mix a'! Qu'n ate Crist o kyim, ex o jaw anq'in juntl majl kyxol kyimnin, ex lu at ja'lin toj kya'j toj tman q'ob' qMan Dios, ex nkub'sin twutz qi'j. ³⁵ ¿Ma atpela jun aku tz'el pa'nqe ti'jjo tq'aq'b'il tk'u'j Crist? ¿Ma apela' yajb'il, a n-iky'x qu'n, apela' b'is, ayepela' ajq'oj, tu'npela' wa'yaj, tu'npela' nti' qxb'alin, tu'npela' xob'ajil, apela' kyimin? ³⁶ Qu'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios: Tkyaqil q'ij n-elje qi'ja tu'n qkub' b'yo'n, noq tu'n tpaja.

Ex nqo ok q'o'n tze'nku tal rit nxi q'i'n toj b'iyb'il.*

³⁷ Me tojxix kykyaqiljo lo, ma kub' kyi'j qu'n, noq tu'n Crist, a k'u'jlinqo tu'n. ³⁸ Tu'npetzi'n, q'uqle nk'u'ja qa mix a'l jun aku tz'el pa'nqe ti'j tq'aq'b'il tk'u'j qMan Dios: Exla qa ma qo kyim, exla qa itz'qo; exla qa kyu'n angel, exla qa kye taq'nil tajaw il; exla qa a at tzalu'n twutz tx'otx' ja'lin, exla qa a tzul kanin; exla qa tkyaqil wiq kypin a'la. ³⁹ Ex ikyxjo, mixla a'lx aku tz'el pa'nqe ti'j Dios, ja'chaqxla oto'tz: Exla qa jawl, exla qa kub'l. Nti'xla

* 8:36 Sal. 44:22

juntl tb'inchb'in Dios aku tz'el pa'nqce ti'jjo tq'aq'b'il tk'u'j,
a ma tzaj tq'o'n tu'n qAjaw Crist, a Jesús.

9

T-xnaq'tzb'il Pabl kyij aj Israel

¹ Twutzxix kxel nq'manji'y lu'n, qu'n nimilqi'n ti'j Crist, ex nya noq njaw b'ant wu'n, ex ax Xewb'aj Xjan toj wanmi'n nkujsinte qa twutzxixjo nyola lu'n: ² Qa nimx b'is nna'n, ex tzunx ncho'n wanmi'n ³ kyijjo nxjalila, aye wermana te nxe'chila. Qu'n wajatla'y tu'n woka te kysel tjaq' tqanb'il qMan Dios, ex tu'n wel pa'n ti'j Crist, noqitla tu'n kykletku nxjalila, aye a na'mx kynimin, a junx tzajnin qyajila kyuk'a. ⁴ Qu'n tyajil qtzan Israelqe, ex xi tk'mo'n Dios te Ttanim, ex najan Dios kyxol tuk'a tkyaqil tqoptz'ajiyil. Xi tq'o'n Dios tumil toj tkawb'il Moisés tu'n kykyijxjal toj wen tuk'a, ex xi kyk'mo'n k'ulb'il toj tnejil ja te na'b'l Dios, ex jni'xjo otaq tzaj ttziyin Dios, tu'n t-xi tq'o'n kye. ⁵ Ex k'walb'ajqe kye tnejil qxe'chil, aye nmaq nimil ti'j Dios. Ex tu'ntzin kyyajil ikyjo, itz'je Crist, a Dios, tAjaw Tkyaqil, nimxit tb'i te jun majx. Ikyxitjo.

⁶ Me mix kub'e kynimin aj Israel, a tq'ma Dios kye. ¿Ma tu'ntzin ikyjo, mi japin te Dios tu'n, tkyaqiljo tzaj ttziyin kye Ttanim? ¡Mina! Qu'n nya tkyaqiljo, a el itz'je kyxol aj Israel toj tchib'jil, twutzxix aj Israelqe. ⁷ Ex nya tkyaqiljo, a el itz'je ti'j Abraham twutzxix tk'walqe, qu'n otaq tzaj tq'ma'n Dios te Abraham toj Tu'jil Tyol kyjalu'n: Noq tu'n Isaac ktenb'il tyajila.*

⁸ Tu'ntzi'n ikyjo, n-el qniky' te, qa mix a'l jun at toklin te tk'wal Dios noq tu'n t-xe'chil ja' itz'je. Qala' o'kqexjo aye o chi itz'je tkab' majin tze'nkuxjo tq'ma Dios. Aye xjal anetzi'n at kyoklin twutz te twutzxix tyajil Abraham.

* 9:7 Gen. 21:12

⁹ Qu'n tej otaq chi tijin Abraham, ex nti'taqł tumil tu'n tul jun kyal, xi tq'ma'n Dios kye: Tojjo q'ij, a xi nq'ma'n, tzul itz'je jun tal Sara, a t-xu'jilach.*

Ex antza n-ele qniky' te, qa aku b'ant tu'n Dios, tze'nchaqxjo tajtz. ¹⁰ Qu'n nya o'kxjo lu'n; ex ikyxjo te Rebeca, i ul itz'je kab'e tal, kwa'chqe, tuk'a tchmil, Isaac, a ojtxe qxe'chil. ¹¹⁻¹² Tej na'mxmaq kyitz'je, ex na'mxmaq tb'ant ch'in ti' kyu'n, qa b'a'n mo minaj, xi tq'ma'n Dios te Rebeca: Ate itzikyb'aj k-ajb'il te itz'inb'aj.*

Ikytzi'n, b'i'n qu'n, qa a Dios jaw sk'o'nkye tze'nkuxjo taj, ex nya tze'nku kyb'inchb'inxjal; qala' noq tu'n tx-okb'il, a kub' t-ximin atxix na'mtaq tkub' xkye tkyaqil. ¹³ Ex ikyx ntq'ma'n Diosjo toj Tu'jil Tyol: Ok nk'u'jli'n Israel, ex el wi'jli'n Esaú, aye tal Rebecach.*

¹⁴ Me qa tkyaqil nb'ant o'kx tze'nkuxjo ntq'ma'n Dios, akula txi qq'ma'n qa nya tz'aqle te Dios. Me nti'x tumiljo xim lo, ¹⁵ qu'n tq'ma Dios te Moisés kyjalu'n: K'wel nnajsins we' til jun xjal, qa waja tu'n tkub' nnajsi'n, ex ktzajil q'aq'in nk'u'ja ti'j jun xjal, qa waja tu'n ttzaj q'aq'in nk'u'ja ti'jch.*

¹⁶ Ikytzi'n, nya tu'n tajb'il, mo tu'n t-xim jun xjal, ex nya tu'n tb'inchb'in kkletile, qala' noq tu'n tq'aq'b'il tk'u'j qMan Dios. ¹⁷ Ex ntq'ma'n Dios toj Tu'jil Tyol te nmaq kawil toj tx'otx' te Egipto: Ma jaw nsk'o'n te tu'n tyek'it wipi'n ti'ja, ex tu'n tel tniky'tzajiljo nb'i'y toj tkyaqil twutz tx'otx'.*

¹⁸ Qu'n ate Dios at tq'aq'b'il tk'u'j ti'j jun xjal noq a'lchaqx kyetz, ex ax Dios aku txi kujsin te tanmin jun xjal, ex a'lchaqx kyetz, noq qa taj. ¹⁹ Akula tzaj tq'ma'n we'y: Qa ikytzjo, ¿Ti'tzin qu'niltz n-ok tq'o'n Dios kypajxjal?

* 9:9 Gen. 18:10 * 9:11-12 Gen. 25:23 * 9:13 Mal. 1:2-3 * 9:15 Ex. 33:19 * 9:17 Ex. 9:16

¿Attzin jun aku txi lipetz ti'j Dios ikyjo, qa ax nxi kujsinte kyanminxjal? ²⁰ Me, ¿Ti'tzin toke te tu'n t-xo'n yol ti'j qMan Dios? Qu'n ma akupela tq'ma jun k'wil te b'inchilte, ¿Tiqu'n xin kub' tb'inchin ikyjo?*

²¹ ¿Ma nyapela at tokli'n b'inchil xoq'l, tu'n tkub' tb'inchin noq tze'nchaqku taj? Aku kub' tb'inchin qa taj tu'n tkub' tb'inchin jun k'wil tb'anilx wen, ex juntl noq te tk'wel tz'is.

²² Ikytzin te Diosjo. Taj tu'n tyek'in te' tyab' twi' ex tkyaqil tipin kyuk'a aye b'antnintaq kyij, tu'n kyxi' toj najin. Me n-iky'x tu'n, qu'n n-ayon kyij tu'n kymeltz'aj. Me qatzin qa mi xi meltz'ajxtz, kchi xe'l toj najin te jun majx.

²³ Ex ikyx nb'antjo tu'n quk'a, tu'n tyek'inte tkyaqiljo tqoptz'ajiyil, a awo b'antnin qij tu'n, noq tu'n tq'aq'b'il tk'u'j, tu'n qnajan tuk'a te jun majx toj tqoptz'ajiyil kya'j.

²⁴ Ma qo txoklajtz tu'n qMan Dios tu'n qok te Ttanim, exla qa Judiyqo ex qa mina. ²⁵ Tze'nku ntq'ma'n Dios toj Tu'j Oseas toj Tu'jil Tyol:

Ayetzin nya Ntanima, kchi tzajil ntxko'n, tu'n kyok te Ntanima.

Ex ayetzin nya k'u'jlinqe wu'n, kchi okil nk'u'jli'nch.*

²⁶ Ex axsa ja' q'umje: Nya Ntanimqiy;

ex axsa k-okile q'o'n kyb'i te tk'wal Dios itz'.*

²⁷ Ex ikyxjo kye aj Israel, tq'ma Isaías kyij toj Tu'jil Tyol Dios:

Exla qa ma nintzix kyb'aj aj Israel tze'nku tz'awin ttzi ttxuyil a',

me noqx jte'b'in kkletil.

²⁸ Qu'n jun paqx japin b'aj te Dios Tyol twutz tx'otx' te jun majx.*

²⁹ Ex tze'nku tq'ma Isaías ojtxe:

Noqit mi xkyij tq'o'ne Dios, a tAjaw Tkyaqil, jte'b'in qyajil,

* 9:20 Is. 45:9 * 9:25 Os. 2:23 * 9:26 Os. 1:10 * 9:28 Is. 10:22-23

ikyqotla' tze'nku tnam Sodoma ex Gomorra,
aye i kub' yuch'j tu'n te jun majx.*

Aye aj Israel exsin Tb'anil Tqanil kolb'il

³⁰ ¿Ti'tzin kqq'ma'b'il ti'j tkyaqiljo lo? Qu'n qa aye xjal nya Judiyqe, a nti'taq tumil tu'n kyoktaq te Ttanim Dios, ex nti'taq tu'n kyok te tz'aqle twutz, ayetzin ma chi okjo noq tu'n kynimb'il. ³¹ Me ayetzin kye' Judiy, a kyajtaq tu'n kyok te Ttanim Dios, ex tu'n kyok te tz'aqle twutz, noq tu'n tjapin b'aj ojtxe kawb'il kyu'n, mi xi ok. ³² ¿Me ti'qu'nil? Qu'n kyajtaq tu'n tjapin b'aj kyu'n kyu'nx kyib'x, ex nya tu'n kynimb'il ti'j Kolil Jesucrist. Ti'jjo lo, i ok takpaj toj kychwinqil ti'j Jesús, a ab'j te toljsb'il, ³³ tze'nkuxjo tq'ma Dios toj Tu'jil Tyol:
Kub' nq'o'n jun ab'j, tu'n kyja pitk'ajxjal aj Judiy toj Sion,
ex jun piky, tu'n kyok takpaj ti'j.
Me alkye' knimil ti'j, nlay tz'el toj ttx'ixewch.*

10

¹ Erman, atzin weji'y waj tuk'a tkyaqil wanmi'n ex toj nna'j Diosa, tu'n kykletjo nxjalila, aj Israel. ² Qu'n ojtzqi'n wu'n, qa kyajxix tu'n kyxi lipe ti'j Dios, me noqtzin tu'n mikyxi' tze'nku' taj qMan. ³ Mi nxi kyq'on kyib' tojjo tumil, tze'nku' taj Dios, qala' el kyijlin t-xim tu'n kyok tz'aqle twutz. Ex nkyjyo'n juntl tumil tze'n tten tu'n kyklet kyu'nx kyib'x noq tu'n kyb'inchb'in, a tu'n tjapin b'aj tkawb'il Moisés kyu'n. ⁴ Me nti' tajb'i'n ojtxe kawb'il anetzi'n tu'n qok te tz'aqle twutz qMan Dios. Qu'n ate Crist ma tz'el q'inte tipin ojtxe kawb'il qib'aj, a awo ma qo nimin ti'j. Qu'n a ojtxe kawb'il nqanintaq qi'j tu'n qkyim. ⁵ Qu'n tq'ma Moisés qa aku qo ok te tz'aqle twutz Dios tu'n tjapin b'aj tkawb'il qu'n:

* 9:29 Is. 1:9 * 9:33 Is. 28:16

Ex atzin xjal qa ma japin b'aj tkyaqil kawb'il tu'n,
at tchwinqil te jun majx, chi Moisés.*
Me nti'x jun njapin tu'n.

⁶ Me atzin te' tu'n qok tz'aqle twutz qMan Dios noq tu'n
qnimb'il, ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Mi kub' kyq'ma'n toj kyanmi'n,

¿Ankye kjawix toj kya'j q'il tumil tu'n qklet?*

Qu'n qa ma qo yolin ikyjo, nkub' qq'ma'n nyakuj qa mix
k'u'l Crist q'ol tumil.

⁷ Ex mi kub' kyximi'n,

¿Ankye k'welix toj kynajb'il kyimnin q'il tumil tu'n
qklet?

Qu'n qa ma qo yolin ikyjo, nkub' qq'ma'n nyakuj qa mix
jatz anq'in Crist kyxol kyimnin q'ol tumil qe.

⁸ ¿Me ti'tzin ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios ti'jjo lo? Chi
kyjalu'n:

Nqayin ta' Tumil kyuk'iy.

Ex ayexa chi k'wel q'mante tu'n kytzi'y, ex toj kyanmi'n.*

Me atzin tumiljo lo ti'jjo Tb'anil Tqanil kolb'il, a nqy-
oli'n: ⁹ Qa ma kub' tq'ma'n tu'n ttzi'y ex toj tchwinqila, qa
a Jesús tAjawa; ex qa ma txi tnimi'n toj tanmi'n qa jatz
anq'intl Jesús kyxol kyimnin tu'n qMan Dios te chojb'il
tila, ok kletila. ¹⁰ Qu'n noq tu'n qanmin, kxele qnimin
tu'n qok tz'aqle twutz qMan Dios. Ex tu'n qtzi ex tu'n
qchwinqil k'wele qyek'ine qa a Jesús qAjaw, tu'n qklet
tu'n. ¹¹ Qu'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n: Alkye
knimil ti'j, nlay tz'el toj ttx'ixew.*

¹² Qu'n junx kyoklinxjal kykyaqil twutz qMan; qa Judiy,
mo minaj. Qu'n junch'in tAjaw Tkyaqil kyib'aj kykyaqilx-
jal, ex nxi tq'o'n tky'iwb'il kyib'aj kykyaqiljo nchi kub'sin

* 10:5 Lv. 18:5 * 10:6 Deu. 30:12 * 10:8 Deu. 30:12-14 * 10:11 Is.
28:16

kywutz te. ¹³ Qu'n ikytzi'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n: Kykyaqiljo nchi kub'sin kywutz te qMan Dios tu'n kyklet, ok kchi kletilch.*

¹⁴ ¿Me tze'ntzin tten aj kykub'sin kywutz te Dios, qa na'm kynimin ti'j? ¿Ex tze'ntzin tten tu'n kynimin ti'j, qa na'm kyb'inte Tqanil? ¿Ex tze'ntzin tten tu'n kyb'inte, qa mix a'l xi q'mante Tb'anil Tqanil kye? ¹⁵ ¿Ex tze'ntzin tten tu'n t-xi q'ma'n Tqanil, qa mix a'lx xi chq'onkye? Ikytzi'n tze'nku ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios: Tb'anilxix kyuliljo aye nchi q'mante Tb'anil Tqanil kolb'il.*

¹⁶ Me nya tkyaqilxjo ma kub' kynimin a Tb'anil Tqanil kolb'il, qu'n ikytzi'n tze'nku tq'ma Isaías toj Tu'jil Tyol Dios: Ay wAjaw, ¿Ma atpela a'la ma txi b'i'n te' Tb'anil Tqanila, a ma txi qq'ma'n?*

¹⁷ Qu'n nqo klet qa ma txi qb'i'n, ex qa ma txi qninin Tb'anil Tqanil ti'j Crist.

¹⁸ ¿Mipela xkyb'i tkyaqil xjal Tb'anil Tqanil kolb'il? Matxi, qu'n ikytzi'n ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios: Ma tz'el tq'ajq'ojil twi' tkyaqil tch'iysb'in qMan Dios toj tkyaqil twutz tx'otx'.

Ex a Tqanil ma kanin kyuk'a kykyaqil xjal.*

¹⁹ Tu'npetzi'n, ¿Ma na'mpetzila tel kyniky' aj Israel te? Matxi, qu'n tnejilxix tq'ma Moisés toj Tu'jil Tyol Dios: Ex kchi okil nq'o'n toj xky'aqb'il ti'j juntl tnam, a nya Ntanimach.

Ex kchi q'ojlila ti'j juntl tnam, a nti' ttab'l toj kywutza.*

²⁰ Ex ikyxjo tq'ma Isaías kujxix wen: Me ayeti'n a mi nchi jyontaq wi'ja, ma chin kneta kyu'n. Ex ma txi nyek'in wib'a kye, a mi nchi qanlajtaq wi'jach.*

* 10:13 Jl. 2:32 * 10:15 Is. 52:7 * 10:16 Is. 53:1 * 10:18 Sal. 19:4

* 10:19 Deu. 32:21 * 10:20 Is. 65:1

²¹ Me nyolin Isaías kyi'j aj Israel kyjalu'n:
Tkyaqil q'ij nchin txoki'n kyi'jjo xjal, a kyky'e' tu'n kyn-
imin, ex xmiletz'qech.*

11

A twutzix Ttanim qMan Dios

¹ Atzin ja'lin, ¿Mapela tz'el ti'jlin te qMan Diosjo Ttanim
te jun majx, aye' aj Judiy? ¡Mina! Qu'n ikyqinx weji'y, aj
Judiyqi'n, ex antza tzajnin nyajila ti'j Abraham ex ti'jjo
ch'uwq xjal, a tzajnin ti'j Benjamín, a tk'wal Israel.* Me
nya ma chin el ti'jlin Dios. ² Qu'n atxix na'mtaq tkub'lin
xkye tkyaqil, ax Dios o jaw sk'o'nkye aj Judiy, tu'n kyok
te Ttanim, ex nya o chi el ti'jlin. ¿Ma mi'tzin b'i'n kyu'n
tze'nku ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios, tej tyolb'in Elías kyi'j aj
Judiy toj tna'j Dios? Chi' kyjalu'n:

³ Ay wAjaw, aye tsanjila, ma chi kub' kyb'yo'n aj Judiy,
ex ma chi kub' kyyuch'in t-altara,

a ja' nkub'e patit oyaj ex chojb'il il twutza.

Ex njunalxa ma chin kyij ten,

ex kyaj tu'n nkub' kyb'yo'n.*

⁴ Me xi ttzaq'win Dios:

O tz'el npa'nji'y wuq mil ichin,

aye b'ajxi chi k'uline twutz juntu dios, a Baal tb'i.*

⁵⁻⁶ Atzi'n ja'lin; ma kyij jun jte'b'in kyb'aj aj Judiy,
aye sk'o'nqexix tu'n t-xtalb'il qMan Dios, ex nya tu'n
kyb'inchb'in. Qu'n noqit tu'n kyb'inchb'in, matla chi
klettz kyu'nx kyib'x, ex nti'tla tajb'intzjo t-xtalb'il qMan
Dios.

⁷ ¿Tze'ntzi'ntz ikyjo? Mi xknet kyu'n aj Judiy tu'n kyok
te tz'aqle twutz Dios, ex ma txi kujix kyanmin. Me ayetzin

* 10:21 Is. 65:2 * 11:1 Fil. 3:5 * 11:3 1Re. 19:10-14 * 11:4 1Re.
19:18

sk'o'nqe tu'n qMan, ma chi ok te tz'aqle twutz, noq tu'n t-xtalb'il, ⁸ tze'nku ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios:

Ex ax Dios ok jpunte kynab'l,

tu'n mi tz'el kyniky' te,

ex ax xi kujsinte kyanmin,

tu'n mi kyna'ye,

ex ok tjpun kyġkyin,

tu'n mi kyb'iyē.

Tze'nx kyten ja'lin.*

⁹ Ex ikyxjo tq'ma David toj Tu'jil Tyol Dios:

Noqit axjo kyiky'sb'il nintz q'ij kub' toj kyb'e,

tu'n kyb'aj jaw takpaj ti'j,

ex tu'n tb'aj kyjtz'o'n kyib' toj,

ex tu'n kykyij tjaq' tkawb'il Dios kujxix wen.

¹⁰ Noqit tzaj yupj toj kywutz,

tu'ntzin mi kyla'ye,

ex atzintla' ttzkyel kyij'j kyij k'owe' tjaq' kyiqitz te b'isb'ajil

te jun majx.*

A kolb'il kye nya Judiyqe

¹¹ Tu'n ġi kub' tz'aq aj Judiy toj tkyaqiljo lo, ġMapela chi kub'xtz te jun majx ti'j kynimb'il? ġMina! Me tu'n s-el kyijlin aj Judiy qMan Dios, ex tu'ntzin tjaw chy'o'n kyanmin, b'e'x tzaj tq'o'n Dios kolb'il kye nya Judiyqe.

¹² Tu'ntzin tej kykub' tz'aq aj Judiy, b'e'x tzaj tq'o'n qMan Dios kolb'il kye txqantl, aye nya Judiyqe. Exsin qa nimx tky'iwb'il qMan Diostz tzaj kyib'aj kykyaqil xjal tu'n ikyjo, ġMixla ya'tzjo aj kymeltz'aj aj Judiy tu'n kyok te Ttanim Dios junx kyuk'a' txqantl xjal, a nya Judiyqe?

¹³ At jun nyola kyuk'iy, ayi'y nya Judiyqi'y, qu'n ma tzaj tq'o'n Dios wokli'n te tsanjil kyxola. Tu'npetzi'n,

* 11:8 Deu. 29:4; Is. 29:10 * 11:10 Sal. 69:22-23

tokxix tilil wu'n toj waq'i'n, ¹⁴ qu'n waja'tla'y tu'n kyklet junjun nxjalila, tu'ntzintla aj kyok ka'yi'n kyu'n, aj kyoka te Ttanim Dios, b'e'x tu'n tjaw chyo'n kyanmin, ex tu'n kyok lipe kyi'ja tu'n kyklet. ¹⁵ Qu'n noq tpajlin xi el i'jlin Judiy tu'n Dios, tkyaqil nimil nya Judiy ma kyij toj wen tuk'a Dios. Me noqit chi meltz'aj, manyorxitla ky'iwb'ilx tu'n qMan Dios tib'aj tkyaqil nimil Judiy ex nya Judiy, exsintla jun anq'b'il kyxol kyimnin. ¹⁶ Qu'n te Abraham te qMan Dios te', ex ok te xjanxix, junx kyuk'a txqantl tnejil kyxe'chil aj Judiy. Exsin ikyqex kye txqantl aj Judiy kchi okil xjanxix. Ikytzi'n tze'nku jun tze; qa b'a'n tlok', il ti'j tu'n kyel tq'ob' b'a'n.

¹⁷ Qu'n ayetzin kye aj Judiy tze'nqeku' tq'ob' jun wiq tqan lob'j tb'anilxix wen, ex ayetzin kye aj nya Judiyqi'y tze'nqeku' tq'ob' jun tqan lob'j toj k'u'l. Ikyqetzi'n aj Judiy, aye' mi xkub' kynimin, b'e'x xi ok xikyb'ita te kyxel. Atzin ja'lin, nchi anq'in ti'jjo tlok' tnejil tqan lob'j, ex tu'nxjo anetzi'n ate kychwinqila. ¹⁸⁻¹⁹ Me mi jaw kynimsin kyib'a kyib'ajjo aj Judiy, qu'n akula kyq'may: Ma chi el tx'emite kye aj Judiy, ex ma qo oka te kyxel toj Tkawb'il Dios, qa chi chiji'y. Nya b'a'n kyxima ikyjo, qu'n nyaqe kye' nchi ka'chin te tlok' tze; qala' a tlok' tze nk'a'chin kyi'ja. ²⁰ Qu'n noq tu'n mix kub'e kynimin kye aj Judiy ja xi ele tx'emite, ex ayetzin kye' ma chi ok te kyxel noq tu'n kynimb'ila. Tu'npetzi'n, mi kyjaw kynimsin kyib'a, qala' kyajsintz ti'j kyanmi'n, qu'n ex ikyxjo aku chi el tx'emita. ²¹ Qu'n qa ma chi el ttx'e'min Dios aj Judiy, aye tq'ob'ku tqan lob'j, ex ikyxjo kye', ¿Tin qu'niltz nlay chi el tx'emine kye', qa ma tz'el kyi'jli'n?

²² Qu'n tz'elku kyniky'a te: Wenxix te Dios kyuk'a' wa'lqe toj kynimb'il; me kujxix kyuk'a nchi kub' tz'aq. Ex ayetzin kye', il ti'j tu'n tkub' kyb'inchinji'y wen, ex tu'n kyxi lipe'y ti'j qMan Dios, qu'n qa mina, ex ikyx kyeji'y

aku chi el tx'emi'n tu'n. ²³ Ex ikyxjo kye aj Judiy, qa ma chi meltz'aj, kchi k'wel xikyb'in juntl majl, qu'n at te Dios tipin tu'n tb'antjo ikyjo tu'n. ²⁴ Qu'n qa ayi'y nya Judiyqi'y, ma chi el tx'emi'n ti'j jun toj k'ul tqan lob'j, tu'n kyok xikyb'i'n ti'j jun toj ja tqan lob'j, a mixsin ya'tzjo kye', aye' tq'ob'kuxix tqan lob'j, aye' aj Judiy, qa ma chi meltz'aj, chi okil xikyb'in ti'jxixjo ttxuyil tb'anil tqan lob'j.

Ok kchi kletil aj Judiy

²⁵ Ayi'y werman, waja tu'n tel kyniky'a te' yol ewintaq ojtxe, tu'ntzin mi tz'ok kyq'o'nexix kyib'a te aj nab'l: Ayetzi'n junjun aj Judiy ma kub' kych'u'xsin kyanmin, nya te jun majx; qala' noq tu'n tjapin b'aj kyb'aja, aye nya Judiyqi'y, toj kynimb'il. ²⁶ Ajtzin tb'ajjo ikyjo, kykyaqilx aj Israel kchi kletil, tze'nku ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios: Tzul Kolil toj Sion q'ol tzaqpi'b'l kye aj Judiy.

Ex k-elil pa'n tkyaqil nya wen kyij' aj Israel.*

²⁷ Atzin weji'y Nyol kyijlin b'ant ti'j kyuk'a, aj tel wi'n kyilch.*

²⁸ Aye xjal aj Judiy i ok ajq'oj ti'jjo Tb'anil Tqanil kolb'il, noq tu'n xi q'o'n tumil kolb'il kye'y, ayi'y nya Judiyqi'y. Me k'u'jlinqe tu'n qMan Dios, qu'n ax jaw sk'o'nkye atxix ojtxe kyuk'a tnejil kyxe'chil. ²⁹ Qu'n tkyaqiljo o tzaj tq'o'n Dios, nlay tz'el ti'n; ex a txokb'il tu'n kyok te Ttanim, nlay tx'ixpit. ³⁰ Qu'n ikytzin tze'nku kye' ojtxe. Ma tz'el kyijli'n Dios. Me tzaj q'aq'in tk'u'j Dios kyij'ja, noq tu'n mix kub'e kynimin aj Israel. ³¹ Exsin ikyxjo ja'lin, ma tz'el kyijlin aj Israel Dios, tu'n ttzaj q'aq'in tk'u'j kyij', ikyxjo tze'nku kye'. ³² Qu'n tkyaqil xjal o tz'ok tq'o'n Dios tjaq' tqanb'il, tu'n tel kyijlin, ex tu'n ntzaj q'aq'inl tk'u'j Dios kyij' kykyaqil xjal tu'ntzintla kyklet, aye aj Judiy ex nya Judiy.

* 11:26 Is. 59:20 * 11:27 Jer. 31:33-34

³³ Nti' juntl tze'nku te qMan Dios. Qu'n nimxla ta'ye t-xilin ttab'l ex jni' tojtqib'l. Nlayxla tz'el qniky' te jni' t-ximb'itz; nlayxla tz'el pjetjo jni' tkawb'il; ex nlayxla b'ant xpich'it tkyaqil tumil qu'n. ³⁴ ¿Ma atpela jun n-el tniky' ti'jjo ttab'l qAjaw? Ex ¿Ma atpela jun o tzaj xnaq'tzinte?*

³⁵ Ex ¿Ma atpela jun o txi q'o'nte ch'in te qAjaw, tu'ntzintla tzaj tq'o'n t-xel? ³⁶ Qu'n tkyaqilx antza ntzaje te qMan Dios, ex ax kub' b'inchinte tkyaqil, ex ax tAjaw Tkyaqil. Nimxit tb'i qMan Dios te jun majx. Ikyxitjo.

12

Tzaj tq'o'n Dios toklin junjun nimil

¹ Ayi'y werman, nimxix nq'aq'in tk'u'j qMan Dios kyi'ja. Tu'npetzi'n, nchin kub'sin nwutza kye'y, tu'n t-xi kyq'onji'y kyxmilila te tze'nku jun oyaj itz', xjanxix ex tb'anilx twutz qMan Dios. Qu'n atzi'n tumil kyk'ulb'ilji'y lu'n, twutzxix ex tojxix tumil. ² Ikytzi'n, mi chi ok lipe'y ti'jjo kynab'lxjal tzalu'n twutz tx'otx'; qala' kytx'ixpinks kynab'la, tu'ntzin ttx'ixpitjo kychwinqila, tu'n tokjo kynab'la saqxix wen. Qu'n ikytzin k-elile kyniky'ji'y te tajb'il qMan Dios, a tb'anilx, a tz'aqlexix, a ntzalaj Dios ti'j.

³ Noq tu'n t-xtalb'il qMan Dios, ma tzaj q'o'n wokli'n tu'n t-xi nq'ma'n kye'y, tu'n mix a'l jun, jaw tnimsin tib' kywutzjo txqantl; qala' teyilex te junjun tu'n tkub' t-ximin tojxix tumil, tze'nkuxjo tnimb'il o tzaj tq'o'n Dios. ⁴ Qu'n ikytzi'n tze'nku qe, at jun qxmilil, ila' elnin; ex nya ax toklin junjun.* ⁵ Ikytzin qte'n, ma nintz qb'aj, me ma tzaj q'o'n qoklin tu'n qok te junxch'in qxmilil, a t-xmilil Crist. ⁶ Qu'n teyilex te junjun toklin ma tzaj q'o'n tze'nkuxjo taj qMan Dios, tu'n t-xtalb'il.* Tu'npetzi'n, qa ma tzaj tq'o'n Dios qoklin tu'n qyolin Tyol, qb'inchinku

* 11:34 Is. 40:13 * 12:4 1Co. 12:12 * 12:6 1Co. 12:4-11

tze'nkuxjo qnimb'il ma tzaj tq'o'n. ⁷ Ex qa ma tzaj tq'o'n tu'n qajb'in kye txqantl, qo okin b'a'nxix; ex qa ma tzaj tq'o'n tu'n qxnaq'tzin, qq'onk tilil, tu'n qxnaq'tzin wen. ⁸ Qa ma tzaj q'o'n tu'n qoksin kyk'u'j txqantl, b'a'n tu'n tok tilil qu'n; qa ma tzaj q'o'n qoklin tu'n qsipin ch'in ti'jjo at qe, qq'onx tuk'a tkyaqil qanmin. Ex qa ma tzaj q'o'n qoklin te nejinel, b'a'n tu'n tjapin b'ajx qu'n toj tumil; ex qa ma tzaj q'o'n qoklin tu'n tq'aq'in qk'u'j ti'j jun quk'a, q'aq'inx qk'u'j tuk'a tzaljb'il.

¿Tze'ntzin tu'n qb'ete toj tumilxix?

⁹ Kyk'u'jlink kyib'a kyxolxa, nya tuk'a kab'e kyk'u'ja. Kyi'jlemilji'y tkyaqiljo nya wen, ex chi lipeka ti'jjo wen. ¹⁰ Q'aq'inx kyk'u'ja kyxolxa nyakuj kyitz'in kyib'a, ex kyq'onxa amb'il te juntl, tu'n tkub' kynimin kyib'a kyxolxa. ¹¹ Kyq'onka tilil ti'j kynimb'ila, ex mi chi kub' numja. Qala' chi ajb'inxita te qAjaw tuk'a tkyaqil kyanmi'n. ¹² Chi tenxita toj tzaljb'il, tu'n q'uqb'il kyk'u'ja at; ex chi ayonxita tajb'il qMan, qa ma tzaj jun ti' kyi'ja. Ex kukxit chi na'nji'y Dios. ¹³ Chi oni'n kyi'jjo nimil, aye' atx taj kye. Ex kyxk'aminqekuji'y toj kyja'y aye nchi kanin q'olb'il kye'y. ¹⁴ Mi txi' kyqani'n qanb'il kyib'ajjo nchi b'inchin mib'in kyi'ja, qala' kyqaninx tky'iwb'il Dios kyib'aj.* ¹⁵ Chi tzalajxa kyuk'a nchi tzalaj; ex chi oq'a kyuk'a nchi oq'. ¹⁶ Chi tenxixa tuk'a nuk'b'il kyxolxa. Mi jaw kynimsin kyib'a,* ex mi chi tzaj tx'ixwi'y tu'n tok kymujb'in kyib'a kyuk'a tal mutxin xjal. ¹⁷ Mi kub' kyb'inchi'n nya wen kyi'jjo aye nchi b'inchin nya wen kyi'ja; qala' kyq'onka tilil, tu'n kyb'inchinteji'y wen twutz tkyaqil. ¹⁸ Kyq'onka tilil, tu'n kyjyon tumil tu'n kyanq'i'n tuk'a jun nuk'b'il kyuk'a kykyaqil xjal. ¹⁹ Ayi'y werman, k'u'jlinqi'y wu'n; mi txi kyq'o'n t-xeljo nya wen tuk'a nya

* 12:14 Lc. 6:28 * 12:16 Pr. 3:7

wen; qala' kyq'onkja tuk'a Dios, qu'n ate Dios kkawil. Qu'n ikytzi'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios: Qu'n ayin we' at woklin tu'n nkawi'n; ex wuk'a we' kxelile, chi qAjaw.*

²⁰ Qu'n ikyxjo ntq'ma'n:

Qa at wa'yaj ti'j tajq'oja, q'onxa twach.

Ex qa at k'waj ti'j, q'onxa tk'wa'ch.

Qatzin qa ma b'antjo lu'n ikyjo, ktzajil tb'is, ex ktzajil tx'ixwe.*

²¹ Mi txi kyq'o'n kyib'a tu'n tkub' kyil'ja tu'n nya b'a'n; qala' ate nya b'a'n tu'n tkub' ti'j, tu'n wen nkub' kyb'inchin.

13

¹ Kyq'onx kyib'a tjaq' kawil tzalu'n twutz tx'otx', qu'n tu'n nti' jun kawb'il, a nya tu'n Dios; ex tkyaqil kawil, ax Dios q'olte kyoklin. ² Tu'npetzi'n, qa at jun xjal mi nkub' tnimi'n kawb'il, n-el ti'jli'n a tkub' tu'n Dios. Ex ankye' nkub' tb'inchin ikyjo, ax n-ok aj paj ti'jx, ex kkawil Dios ti'j. ³ Qu'n aye kawil nya tu'n kykawin kyil'jjo nchi b'inchin wen; qala' kyil'jjo nya wen nkyb'inchin. Tu'npetzi'n, qa taj te tu'n mi txi kawini'y tu'n kawil, b'inchinkutzinji'y wen, ex axte kawil k-yolil ti'ja qa wena, ⁴ qu'n tkub' tu'n qMan Dios tu'n tajb'in te. Me qatzin qa mina xkub' tnimi'n, kxel kawin tu'n, qu'n nya noq tokku te kawil; qala' ax Dios q'olte tu'n tkawin kyil'jjo kykyaqil nchi b'inchin nya wen. ⁵ Tu'npetzi'n, il ti'j tu'n tokx kyq'o'n kyib'a tjaq' kawb'il, nya noq o'kx tu'n mi che'xe kawini'y tu'n, qala' ikytzin ikyx tumiljo.

⁶ Tu'npetzi'n, kychjonxji'y tkyaqil wiq k'ayb'il kye kawil, qu'n aye kawil nchi ajb'in te Dios, ex at kyoklin ti'jjo aq'untl lo. ⁷ Ex kychjonxji'y tkyaqil kyk'asa, ja'

* 12:19 Deu. 32:35 * 12:20 Pr. 25:21-22

k'asb'inaqi'y, tze'nku chojb'il te kawil, ex jni' k'ayb'il. Ex qa at jun at toklin tu'n tkub' nimit, kyniminkuy.*

⁸ Mi chi anq'i'n noq tu'n tx'ex, me at jun kyk'asa; noq tu'n kyk'u'jlin te kyib'a kyxolxa. Qu'n alkye nk'u'jlin ti'j tuk'a, tu'ntzintzjo njapin tkyaqiljo tajb'il qMan Dios tu'n, a tze'nku ntq'ma'n toj ojtxe kawb'il. ⁹ Qu'n ntq'ma'n kawb'il tu'n mi ky'a'jiniy,* ex mi b'iyi'n,* ex mi tz'elq'i'n,* ex mi ja b'ant jun yol tu'n ti'j juntlch,* ex mi pon tk'u'ja ti'jjo kyexjal.* Qu'n tkyaqiljo lu'n ex jni' txqantl kawb'il npon b'aj noq tuk'a nuk'b'il lo: Tu'n tok kyk'u'jli'n kykyaqil kyxjalila tze'nkuxjo kye'.* ¹⁰ Ankye nk'u'jlin kyij' tuk'a, nlay kub' tb'inchin jun nya b'a'n kyij'. Atzintza njapine b'ajjo t-xilin ojtxe kawb'il qu'n, tu'n qk'u'jlin te qib'.

¹¹⁻¹² Toj tkyaqiljo lo, tz'eltzin kyniky'a ti'j tq'ijil ja'lin, qu'n o qo klet, ex ch'ix tul qAjaw q'ilqe te jun majx. Tu'npetzi'n, kyq'onktzi'n tilil, tu'n kyjaw sak'paja toj kynimb'ila. Qu'n tkyaqiljo il ch'ix tjapin b'aj, tze'nku jun qniky'in, aj ttzaj t-xe kya'j. Tu'n ikyjo, kytzaqpinkjtzinji'y tkyaqil taq'nb'in qxopin, a b'inchj il, ex kyktxunk kyib'a tuk'a taq'nil spiky'in, a tajb'il qMan, tze'nku jun xo'l q'aq' at xb'alin ex tkxb'il te joyb'il q'oj. ¹³ Qo b'et-xix toj tumil ex toj spiky'in, nya noq tu'n qlo'n, tu'n qtx'ujte, tu'n qky'a'jin, ex jni' tzeqb'il, ex tu'n qq'ojin, ex tu'n tlo'chj qk'u'j. ¹⁴ Qala' tu'n tyek'in qAjaw Jesucrist toj qchwinqil, tze'nku jun xb'alin saq tok qi'j kywutzxjal. Ex mi txi qq'o'n amb'il tu'n qb'inchin a ntqanin ojtxe qte'n, a nya wen.

* 13:7 Mt. 22:21; Mr. 12:17; Lc. 20:25 * 13:9 Ex. 20:14; Deu. 5:18 * 13:9 Ex. 20:13; Deu. 5:17 * 13:9 Ex. 20:15; Deu. 5:19 * 13:9 Ex. 20:16; Deu. 5:20 * 13:9 Ex. 20:17; Deu. 5:21 * 13:9 Lv. 19:18

14

Mi yolb'i'n kyij txqantl tuk'iy

¹ Ayi'y, a ma chi tiji'n toj kynimb'ila, kyk'mo'mqeji'y aye' nya kuj ite' toj kynimb'il. Qu'n at ila' tumil, a at tajb'in te k'ulb'il te qAjaw. Tu'npetzi'n, mi chi xo'n yola ti'j ti' t-xilin kyxim, a nya junx ta' tze'nku kye'. ² Jun techil: At junjun nimil qa nti' tky'i te te, tu'n t-xi tchyo'n tkyaqil ti', me at junjuntl toj tnimb'il qa noq itzaj b'a'n txi tchyo'n.

³ Ayetzin kye nxi' tkyaqil kyu'n, nya wen tu'n kyyolb'i'n kyijjo aye noq itzaj nxi' kyu'n. Ex ayetzin kye noq itzaj nxi' kyu'n, nya wen tu'n kyyolb'in kyijjo aye nxi kychyo'n tkyaqil. Qu'n kykyaqiljo lu'n ma chi ok te tk'wal Dios.

⁴ ¿Ma attzin tokli'n tu'n tkawi'n ti'j taq'nil juntl? ¡Mina! Qu'n o'kx te tajaw aq'untl at toklin ti'jjo lu'n, qa wen toj twutz mo minaj. Me ti'jjo a tu'n t-xi qchyo'n mo minaj, ate qAjaw at tipin tu'n tel wen tkyaqil nimil tu'n.

⁵ Juntl tumil: At junjun nq'mante qa at junjun q'ij nimxixtl toklin tze'nku juntl, ex at junjun nxi niminte qa kykyaqilx q'ij junx kyoklin. Me teyilex te junjun b'a'n tu'n t-ximin ti'j alkye' q'ij wen toj twutz, ja' tu'n tk'uline.

⁶ Alkye nimil nim toklin jun q'ij toj twutz, b'a'n, qu'n te nimsb'il tb'i qAjaw. Ex alkye mikyxi' toj twutz, ex te nimsb'il tb'i qAjaw.* Ex ikyxjo, alkye nxi tchyo'n tkyaqil ti', a wen toj twutz, b'a'n tu'n t-xi tchyo'n te nimsb'il tb'i qAjaw, qu'n kxel tq'o'n chjonte te qMan Dios ti'j. Ex alkye' mi nxi' tkyaqil ti' tu'n, a nya wen toj twutz, ex b'a'n tu'n mi txi tchyo'ne, qu'n ex te nimsb'il tb'i qAjaw, qu'n ex kxel tq'o'n chjonte te Dios ti'j tkyaqiljo nxi' tu'n. ⁷ Mix a'lx jun nimil n-anq'in ex nkyim noqx tu'n tnimsin te tib'.

⁸ Qu'n qa itz'qo, te nimsb'il tb'i qAjaw; ex aj qkyim, ex ikyxjo, te nimsb'il tb'i qAjaw. Ex qa itz'qo ex qa ma qo

* 14:6 Col. 2:16

kyim, te qAjawqo. ⁹ Qu'n tu'npetzi'n, kyime Crist, ex jatz anq'in juntl majl, tu'n tok te tAjaw tkyaqil itz' ex kyimnin. ¹⁰ Tu'npetzi'n, ¿Ti'n te toklin tu'n tkawi'n kyib'aj txqantl nimil? ¿Ex tiqu'nil nchi el ti'jli'n? Qu'n qkyaqilx qo pon twutz Crist, tu'n qkawajtz tu'n.* ¹¹ Qu'n ikytzi'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Twutzxix itz'qin we', chi qAjaw.
Ex twutzxix qa tkyaqil xjal k'wel meje,
ex k'wel tpa'n tb'inchb'in nwutza,

qa wen ex qa minajch.*

¹² B'i'ntl qu'n, qa il ti'j tu'n qpon twutz Dios chiky'b'ilte tkyaqiljo qxim ex qb'inchb'in.

Mi qo b'ujin qxol noq tu'n tpaj jun ti', a nya nimxix t-xilin

¹³ Tu'npetzi'n, nya wen tu'n qyolb'i'n kyi'j juntl. Qala' kyq'onka tilil tu'n kyb'inchinteji'y tb'anil, ex tu'n mi chi jawe takpaje kyermana toj kynimb'il tu'n kypaja, tu'n mi chi kub' tz'age toj il.

¹⁴ Qu'n b'i'n wu'n tu'n qAjaw Jesús, qa nti'x jun ti' nya wen tu'nx tib'x, qu'n a nya wen ntzaj noq tu'n qxim. Tu'npetzi'n, qa at jun ti' nya wen toj twutz jun xjal, exla nya wentz tu'n tkub' tb'inchin. ¹⁵ Qa ma kub' numj termána, noq tu'n xi tchyo'nji'y a nya wen toj twutz, nti' tk'u'ja ti'j ikyjo. Mi txi tq'o'n amb'il tu'n tnaj jun termána, noq tu'n tpajjo tniky'b'ila, a nlab'ti'y ti'j tu'n t-xi tchyo'n, qu'n ate Crist o kyim te klotte. ¹⁶ Ex mi txi tq'o'n amb'il, tu'n kyyolb'in ti'ja, noq tu'n tpajjo wen n-ele toj twutza. ¹⁷ Qu'n a Tkawb'il qMan Dios, nya noq tu'n qwa'n ex tu'n qk'wan; qala' tu'n tten jun qchwinqil tz'aqle, ex jun qmujb'il qib' tuk'a qtzaljb'il tu'n Xewb'aj Xjan. ¹⁸ Qa ma qo ajb'in te Crist tojjo tumil lo, ktzalajil qMan Dios qi'j, ex wen qo elile kywutzxjal. ¹⁹ Tu'npetzi'n,

* 14:10 2Co. 5:10 * 14:11 Is. 45:23

i tok tilil qu'n tu'n qmujb'in te qib' qxolx, ex tu'n qch'iy toj qnimb'il. ²⁰ Mi kub' tnajsi'n taq'nb'in qMan Dios toj tanmin juntl, noq tu'n tpajjo tniky'b'ila. Qu'n twutzx qa tkyaqilx te ti' nti' tky'i tu'n t-xi qniky'b'in. Me nya wen tu'n tb'inchin, tu'n tjaw takpaj juntl toj tnimb'il, noq tu'n tzaqpi'n ti'j tkyaqil niky'b'il, a taja. ²¹ Tu'npetzi'n, mi txi tchyonji'y chib'j, ex mi txi tk'wanjiy vin, qa nya wen toj twutz termama, qu'n yaj qa noq tu'n tpajjo ikyjo xkub'e tz'aq termama toj il, mo saj numj toj tnimb'il. ²² Tenxit tnimb'ila twutz qMan Dios, qu'n nimxix ky'iwb'il tib'ajjo nimil, a ntna'n toj tanmin qa nti' til ti'jjo t-xim, ex ti'jjo tb'inchb'in. ²³ Me qa at kab'e tk'u'ja ti'jjo nxi tchyo'n, axa n-ok aj paj ti'jxa, qu'n nya tuk'a tnimb'ila nxi tchyo'n. Ex tkyaqiljo nya tuk'a qnimb'il nb'ante, atzin iljo.

15

Il ti'j tu'n qk'u'jlin kye quk'a

¹ Me awotzinqe, awo at qipin toj qnimb'il, il ti'j tu'n kyiky'xjo quk'a qu'n, a nyaxix kujqe toj kynimb'il, ex mi kub' qb'inchin a tze'nkuxjo qaj. ² Qala' ax junjunqe k'wel b'inchin te' b'a'n, tu'ntzin tajb'in te onb'il kye quk'a, ex tu'n kytzalaj ti'j, ex tu'n kych'iy toj kynimb'il. ³ Qu'n ikyxjo xkyij tyek'in Crist; qu'n mix kub'e tb'inchine tze'nkuxjo taj. Qala', ma tz'ikyx tu'n tze'nkuxjo ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios: Atzin yasb'ilte s-ok q'o'n, ma kub' tz'aq wib'ajach.*

⁴ Qu'n tkyaqiljo xq'umlajtz toj Tu'jil Tyol Dios, kyij tz'ib'in te jun xnaq'tzb'il te qe, tu'ntzintla tqe qk'u'j, ex tu'n qwe' toj tkyaqiljo n-iky'x qu'n, ex tu'n qonit toj qnimb'il. ⁵ Noqit ax qMan Dios, a tzaj q'o'nte t-xel kye'y toj kynimb'ila ex Q'uqb'il kyk'u'ja, aku tzaj mojin kye'y, tu'n kyb'eta toj tb'anil kyxolxa, tze'nku xkyij tyek'in Crist,

* 15:3 Sal. 69:9

a Jesús, ⁶ tu'ntzin kykyaqilxa junx ja kynimsi'n tb'i qMan Dios te jun majx, a Ttata qAjaw Jesucrist.

Ajo Tb'anil Tqanil nq'umlajtz kye' nya Judiy

⁷ Tu'npetzi'n, kymujb'inktzin kyib'a kyxolxa, tze'nku te Crist ma tz'ok tmujb'in tib' quk'a, te nimsb'il tb'i qMan Dios. ⁸ Kxel nq'ma'n kye'y, qa Crist, a Jesús, xi tq'o'n tib' tu'n tajb'in qe, a awo aj Judiy, ex tu'n tyek'it qa tz'aqlexix Dios tuk'a Tyol, tej tjapin b'aj tu'n Jesús tu'n tkujstijo a tzaj ttziyin qMan Dios kye qxe'chil ojtxe. ⁹ Ex nya o'kqox; qala' tu'n tnimsit tb'i qMan Dios kyu'nxjal nya Judiyqe, noq tu'n tq'aq'b'il tk'u'j qMan kyi'j, tze'nku ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Tu'npetzi'n, kchin b'itzila b'itz,
ex ok kjawil nnimsi'n tb'iy kyxol txqantl xjal, aye' nya Judiyqe.*

¹⁰ Ex juntl majl ntq'ma'n:
Chi tzalajxa, ayi'y nya Judiyqi'y, junx kyuk'a Ttanim qMan Dios.*

¹¹ Ex toj juntl tnej Tu'jil Tyol Dios, ntq'ma'n:
Chi b'itziinqi'y tb'i qAjaw, ayi'y nya Judiyqi'y.
Ex chi nimsi'n tb'i kyxol tkyaqil xjal twutz tx'otx'ch.*

¹² Ex ikyxjo kub' ttz'ib'in Isafas:
K-itzi'jil juntl ti'jjo tyajil Isai', tze'nku' t-xul tze.
Ex kkawil tib'aj tkyaqil xjal, a nya Judiyqe,
aye' k-okil qe kyk'u'j ti'jch.*

¹³ Ax Dios, a ntzaj q'onte q'uib'il qk'u'j, nojsinte kyanmi'n tuk'a nim tzaljb'il ex jun nuk'b'il toj tkyaqil, tu'ntzintla kych'iya wen tojjo kyq'uib'il kyk'u'ja ti'j, noq tu'n tipin Xewb'aj Xjan.

* 15:9 2Sa. 22:50; Sal. 18:49 * 15:10 Deu. 32:43 * 15:11 Sal. 117:1
* 15:12 Is. 11:10

¹⁴ Ayi'y werman, ma qe nk'u'ja, qa ma noj kyanmi'n tuk'a tkyaqil b'a'n ex ojtzqib'l, tu'n tel kyniky'a te, ex tu'n kyq'o'n jun tumil kyxolxa. ¹⁵ Tojjo wu'ja lo, ma txi ntz'ib'i'n junjun tumil kuj ch'in, tu'ntzin mi tz'ele naje' t-xtalb'il Dios toj kyk'u'ja, a ma tzaj toqxenin we'y, ¹⁶ tu'n wajb'i'n te Jesucrist kyxoljo xjal nya Judiyqe, tze'nku jun pale. Qu'n atzin waq'inji'y tu'n t-xi nq'ma'n Tb'anil Tqanil Dios te kolb'il, tu'ntzin tyek'itjo nya Judiyqe twutz Dios tze'nku jun oyaj tb'anilx wen, saqxix tu'n Xewb'aj Xjan. ¹⁷ Ex nim nchin tzalaja tu'n waq'nb'i'n ti'j qMan Dios, noq tu'n Crist, a Jesús. ¹⁸ Qu'n nlay chin yoli'n ti'j juntl ti'; qala' noq ti'jjo ma tb'inche Crist, tu'n waq'nb'i'n, kyu'n nyola ex nb'inchb'i'n, tu'n kynimi'n nya Judiyqe. ¹⁹ O kub' nyek'i'n tipin qMan Dios kyu'n nim techil ex nb'inchb'i'n tuk'a tmojb'il Xewb'aj Xjan, tu'ntzin kyja kyka'ylajxjal ti'j. Ikytzi'n, ma japine nb'ajjo tyolajtz Tb'anil Tqanil ti'j Crist toj tnam Jerusalén ex tzman toj tx'otx' te Ilírico. ²⁰ Qu'n kukx n-ok nq'o'n tilil, tu'n tq'met Tb'anil Tqanil kolb'il ja' na'mtaq tb'ijte tqanil tb'i Crist. Qu'n nky'e'y tu'n t-xi nxikyb'i'n waq'i'n tib'aj taq'nb'in juntl. ²¹ Qala', tze'nku ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:
Aye xjal, a na'm tpon tqanil kye, kchi jawil ka'yaj.
Exqetzi'n a na'm kyb'i'nte, k-elil kyniky' te.*

Nkub' t-ximin Pabl tu'n t-xi' Rom ex España

²² Tu'n jtz'o'nqintaqa tu'n aq'untl, nti'taq jun tumil tze'n tten tu'n nxi'y lol kye'y.* ²³ Me atzi'n ja'lin, ma japin b'aj waq'i'n tzalu'n. Qu'n ojtjex tkub'lin nximi'n tu'n npo'n q'olb'il kye'y. ²⁴ Me aj nxi'y España, chin ky'elixa q'olb'il kye'y. Aj tb'aj jun jte' q'ij wu'n kyxola, wajatla'y tu'n kymo'ji'n wuk'iy toj nb'e'y, aj nxi'y tzma tzachi'n. ²⁵ Me nej, ma chinka toj Jerusalén tu'n t-xi wi'n

* 15:21 Is. 52:15 * 15:22 Ro. 1:13

jun o'nb'il kye nimil antza. ²⁶ Qu'n aye nimil toj tx'otx' te Macedonia ex Acay o kub' kyb'isi'n tu'n tjaw chmet jun tal oyaj, tu'n t-xi smet kye' erman tal yajqe toj Jerusalén.*

²⁷ Ex kub' kyb'inchin tuk'a tzaljb'il, ex axtaq jun tumiljo, qu'n ikytzi'n tze'nqeku nimil aj Judiy, kub' kysipin a at kye toj kynimb'il kyuk'a' nya Judiyqe; exsin ikyxtzjo, il ti'j tu'n kyonin, aye' nya Judiyqe, kyuk'a nimil Judiy tuk'a at kye tzalu'n twutz tx'otx'.* ²⁸ Ex ajtzin tb'aj nsipinji'y oyaj lu'n kyxol, b'e'xsin chin xela tzma España, ex kchin ky'ela kyuk'iy, aj nxi'y. ²⁹ Qu'n b'i'n wu'n, aj npo'n kyuk'iy, chin ponb'ila tuk'a t-xilin Tb'anil Tqanil, ex tuk'a tkyaqil tky'iwb'il Crist.

³⁰ Werman, nchin kub'sin nwutza kye'y toj tb'i qAjaw Jesucrist, ex tu'n tq'uib'il qk'u'j tu'n Xewb'aj Xjan, tu'n kymujb'inte kyib'a wuk'iy toj aq'untl, tu'n kyna'n Diosa wi'ja. ³¹ Ex chi kub'sin kywutza te Dios, tu'n nkleta toj kyq'ob'jo xjal nya nimilqe, a ite' toj tx'otx' Judey. Qu'n ex atjo oyaj q'i'n wu'n, a tzaj kyq'o'n tu'n t-xi wi'n kye erman toj Jerusalén, noqxit tb'anilx tz'ele toj kywutz, ³² tu'ntzintla aj nkani'n kyuk'iy, chin kaninxita tuk'a tzaljb'il, tze'nku taj qMan Dios, ex tu'n tjaw wi'n wib'a junx kyuk'iy. ³³ Noqit ax qMan Dios, a tAjaw tkyaqil nuk'b'il, ten junx kyuk'iy. Ikyxit tz'ele.

16

Aku Pabl nq'olb'in

¹ Kxel woqxeni'n erman Febe kye'y, a tok te mojl toj Ttanim qMan Dios toj Cencrea. ² Kyk'mo'nxa ti'j tb'i qAjaw Jesús tze'nkux tumil kyxol erman toj nimb'il, ex kymojoinxa tuk'a tkyaqiljo ti' taj, qu'n ti'j ila'ku o mojin, ex wuk'apekuy o mojine.

* 15:26 1Co. 16:1-4 * 15:27 1Co. 9:11

³ K'a' chex kyq'olb'i'n Priscila ex Aquila, qu'n ayetzi'n wuk'aji'y toj taq'in Crist, a Jesús.* ⁴ Nim siky'x kyu'n toj kychwinqil noq tu'n npaja; nya o'kqinx a nchin q'o'n chjonte, qala' majqexjo, jni'qe erman nya Judiyqe. ⁵ Ikyxjo kyq'olb'inqexji'y jni' Ttanim Dios ok kychmo'n kyib' toj tja Priscila ex Aquila. Ikyxjo te jun wuk'iy, a Epeneto, a tnejil nimil ti'j Crist toj tx'otx' te Asia, ex nimxix k'u'jlin wu'n. ⁶ Kyq'olb'inxa Mariy, qu'n nimx o' tz'aq'nin kyi'ja. ⁷ Kyq'olb'inqexji'y nxjalila, a Andrónico exsin Junias, qu'n ayetzin wuk'aji'y i ten toj tze; nimxix o' tz'el kyqanil kyxol tsanjil qAjaw, ex ayexix nej i nimin nwutza. ⁸ Kyq'olb'inxa Ampliato, jun wuk'iy k'u'jlinxix wu'n, qu'n nimilxix ti'j qAjaw. ⁹ Kyq'olb'inxa Urbano, jun quk'a toj taq'in Crist, ex te Estaquis, qu'n k'u'jlinxix wu'n. ¹⁰ Kyq'olb'inxa Apeles, qu'n nimxix yek'b'il o' kub' tq'o'n tojjo t'nimb'il ti'j Crist, ex ikyxjo kye tb'aj Aristóbulo. ¹¹ Kyq'olb'inxji'y nxjalila Herodión, ex kye jni'qe tzajnin ti'j tb'aj Narciso, qu'n ex nimilqe ti'j qAjaw. ¹² Kyq'olb'inxa Trifena, Trifosa ex Pérsida, qu'n nchi aq'ninxix wen toj taq'in qAjaw. ¹³ Kyq'o'nxa jun q'olb'il te Ruf,* qu'n tb'anil nimil te qAjaw, junx tuk'a tnana, qu'n te wey nyakuj nnani'y. ¹⁴ Kyq'olb'inqexa Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, ex Hermas, junx kyuk'a kykyaqil nimil ite' kyuk'a. ¹⁵ Ex ikyxjo kyq'olb'inxa Filólogo, Julia ex Nereo tuk'ax taneb' Olimpás, ex jni' kykyaqil nimil ite' kyuk'a. ¹⁶ Kyq'olb'inx kyib'a kyxolili'y tuk'a tkyaqil kyanmi'n; kykyaqilxjo jni' Ttanim Crist tzalu'n nxi kyq'o'n jun q'olb'il kye'y.

¹⁷ Erman, nchin kub'sin nwutza kye'y, tu'n kyok kyka'yinji'y aye' nchi jyon tumil tu'n tel kypa'n kyib', qu'n noq jun tze nkub' kyq'o'n toj kyb'e'y tu'n kyja tolpa

* 16:3 Ajo qya Priscila, Prisca juntl tb'i. Kyb'i. 18:2. * 16:13 Mr. 15:21

ti'j. Nya wenjo ikyjo, qu'n nya iky kyeji'y xnaq'tzb'il o kyb'i. Kypamil kyib'a kyi'j, ¹⁸ qu'n mi nchi ajb'in te qAjaw Jesucrist; qala' texjo kyachb'il nchi ajb'ine. Ex noq tu'n kyyol ponix wen, nchi kub' kysb'u'n tal xjal, a mi ojtzqi'n kyu'n.

¹⁹ Tkyaqilx b'ilte qa manyor nimilqi'y, ex tu'ntzin ikyjo tzunx nchin tzalajxa. Ex waja tu'n tkub' kyyek'inji'y kynab'la b'a'n, me nya te b'inchb'il te nya b'a'n, qala' te b'inchb'il te' tb'anil. ²⁰ Ex axit Dios, a tAjaw nuk'b'il, k'wel q'onte tumil tu'n tkub' tz'aq tajaw il qu'n. Axit qAjaw Jesucrist kub' ky'iwliln kye'y.

²¹ Jun q'olb'il kye'y tu'n Timotey, a wuk'iy aq'nil,* ex kyu'n Lucio, Jasón ex Sosípater, aye' nxjalila. ²² Ayi'n Tercio nchin tz'ib'i'n ti'jjo u'j lu'n, ex kxel nsma'n jun q'olb'il kye'y toj tb'i qAjaw. ²³ Jun q'olb'il tu'n Gay kye'y;* loqi'n inti'n toj tja, qu'n q'o'nku tu'n, tu'n tajb'in te tkyaqil Ttanim qMan Dios. Ex ikyxjo tu'n erman Cuarto ex erman Erasto, a ajlal pwaq toj tnam.*

²⁴ Noqit a t-xtalb'il Jesucrist ten kyuk'iy kykyaqila. Ikyxitjo.†

Jun nimsb'il te qMan Dios te b'ajsb'il u'j

²⁵ Qnimsinks tb'i qMan Dios, qu'n o'kx aku kub' wa'b'in kye'y jikyinxix tojjo Tyol, a o b'aj nq'ma'n kye'y, ex tojjo xnaq'tzb'il ti'j qAjaw Jesucrist. Ex atzi'n lu'n ikyxjo tze'nku b'antlin ti'j tu'n Dios atxix ojtxe, te' na'mxtaq tkub' xkye tkyaqil. ²⁶ Me atzi'n ja'lin o yek'it tu'n a kub' kytz'ib'in yolil Tyol Dios, ikyxjo tze'nku' tq'ma qMan. Atzin b'antlin ti'j tu'n Dios, ewintaq, me atzi'n ja'lin o yek'ajtz toj tkyaqil twutz tx'otx', tu'ntzin t-xi kynimi'n,

* 16:21 Kyb'i. 16:1 * 16:23 Kyb'i. 19:29; 1Co. 1:14 * 16:23 2Tim. 4:20

† 16:24 Nya toj tkyaqil Tu'jil Tyol qMan ja' ta'ye v. 24.

ex tu'n tkub' kynimi'n. ²⁷ O'kx Diosjo junch'in b'ilte ex ojtzqilte tkyaqil. Ex nimxitjo tb'i te jun majx, noq tu'n qAjaw Jesucrist. Ikyxitjo.

Ak'aj tu'jil tyol qman

New Testament in Mam Comitancillo; mam (GT:mam:Mam)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mam

Dialect: Comitancillo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mam [mam] (Comitancillo), Guatemala

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mam

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Mar 2019 from source files dated 12 Mar 2019

f11695f1-c502-5440-819a-a3446d63525a